

Uudistusten vuosi

Kulunut vuosi Pohjoismaiden neuvostossa ja Pohjoismaiden ministerineuvostossa

2005

Uudistusten vuosi

Kulunut vuosi Pohjoismaiden neuvostossa ja Pohjoismaiden ministerineuvostossa

2005

Vuosikertomuksen kuvat liittyvät teemaan kaupunki ja ihmiset. Yhä useammat meistä asuvat kaupungeissa, ja kaupunkitiloilla on meille suuri merkitys. Ne ovat kohtaamis- ja oleskelupaikkoja tai paikkoja, joiden ohi kuljemme – kenties päivittäin. Usein emme edes kiinnitä niihin huomiota. Suurten pintojen, julkisivujen ja kuväylien lisäksi kohtaamme erilaisia yksityiskohtia. Kahvat, rännit, penkit, kyltit ja monet muut yksityiskohdat täydentävät väreillään ja muodoillaan kaupunkikuvaa. Pohjoismaiden kaupunkeja esittelevät kuvat on ottanut Johannes Jansson.

Keskiaukeaman kuvat Pohjoismaiden neuvoston Reykjavikin istunnosta ovat Magnus Fröderbergin ja Johannes Janssonin käsialaa. Sivun 1 kuvan on ottanut Magnus Fröderberg.

Uudistusten vuosi

Kulunut vuosi Pohjoismaiden neuvostossa ja Pohjoismaiden ministerineuvostossa
ANP 2006:708
© Pohjoismaiden neuvosto ja Pohjoismaiden ministerineuvosto, Kööpenhamina 2005
ISBN 92-893-1276-9

Paino: Arco Grafisk A/S, Skive 2006
Graafinen projektinjohto: Kjell Olsson
Suunnittelu: Brandpunkt a/s
Painos: 3 000
Painettu ympäristöä säästävälle 100 g:n Cyclus Offset -paperille, joka täyttää pohjoismaisen Joutsen-merkin kriteerit.
Painettu Tanskassa

Julkaisua voi tilata osoitteesta www.norden.org/order.
Muita julkaisuja on osoitteessa www.norden.org/publikationer.

Nordisk Ministerråd

(Pohjoismaiden ministerineuvosto)
Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Puhelin +45 3396 0200
Faksi +45 3396 0202

Nordisk Råd

(Pohjoismaiden neuvosto)
Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Puhelin +45 3396 0400
Faksi +45 3311 1870

www.norden.org

Lisätietoja saa tiedotusosastolta:
www.norden.org/info
Sähköposti info@norden.org
Faksi +45 3393 5818

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on maailman vanhinta ja laajamittaisinta alueellista yhteistyötä. Siihen osallistuvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti. Yhteistyö vahvistaa Pohjoismaiden yhteenkuuluvuutta maiden yhtäläisyyksiä ja kansallisia erityispiirteitä kunnioittaen. Lisäksi se edistää hyvää naapuruutta ja parantaa mahdollisuuksia valvoa Pohjoismaiden etuja kansainvälisissä yhteyksissä.

Pohjoismainen yhteistyö sai viralliset puitteet vuonna 1952, jolloin Pohjoismaiden neuvosto perustettiin maiden parlamenttien ja hallitusten yhteistyöelimeksi. Vuonna 1962 Pohjoismaat allekirjoittivat Helsingin sopimuksen, joka on edelleenkin pohjoismaisen yhteistyön ohjenuorana. Vuonna 1971 perustettiin Pohjoismaiden ministerineuvosto, joka on viiden Pohjoismaan sekä Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin hallitusten välinen yhteistyöelin.

Sisällys

2005

- 04 **Esipuhe**
- 06 **Ajanmukaista pohjoismaista yhteistyötä**
- 06 Pohjoismainen huippukokous Reykjavikissa
- 10 Tasa-arvo ja ilmasto presidentin päiväjärjestyksessä
- 10 Keskitetymppää ja ajanmukaisempaa yhteistyötä
- 13 Pohjoismainen tasa-arvo – esikuva maailmalla
- 13 Ihmiskaupan vastustaminen
- 13 Rikoksenteijöitä koskeva uusi sopimus
- 14 Yhteispohjoismainen panostus influenssarokotteen tuottamiseksi
- 14 Suomi Pohjoismaana
- 16 **Kasvu ja hyvinvointi**
- 16 Pohjola globaalina voittaja-alueena
- 19 Yksi työpaikka, yhdet kotimarkkinat
- 19 Pohjola – alue jolle ulkoistetaan
- 19 Kimalainen hyvinvointimallin vertauskuvana
- 21 Panostuksia tutkimukseen ja koulutukseen
- 25 **Kansainvälinen Pohjola**
- 25 Yhteistyö Venäjän kanssa
- 26 EU:n pohjoinen ulottuvuus
- 27 Tavoitteellisempaa pohjoismais-balttilaista yhteistyötä
- 29 Raja-alueyhteistyön vahvistaminen
- 29 Tukea valkovenäläiselle yliopistolle
- 30 Arktiksen ilmastonmuutokset
- 30 Pohjoismaisia kokemuksia etelään
- 33 Itämeren alue on kilpailukykyinen
- 33 Itämeren haavoittuvainen meriympäristö
- 34 **Kestävä Pohjola**
- 34 Uusi pohjoismainen kestävän kehityksen strategia
- 34 Energia, ympäristö ja kestävä kehitys
- 37 Rannikkokalastuksella on tulevaisuus
- 37 Meriympäristön pohjoismaista huippututkimusta
- 37 Terveyttä terveellisellä ruoalla
- 38 Maailman ravintopäivän vietto
- 41 **Pohjoismaiden kulttuuri**
- 41 Pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön uusi rakenne
- 41 Uusi pohjoismainen elokuvapalkinto
- 42 Kongon historian pohjoismaiset jäljet
- 42 Pohjoismaat yhdessä Japanin maailmannäyttelyyn
- 42 Pohjoismaat Göteborgin kirjamesseilla
- 43 Arvot ja yhteiskunnallinen kehitys
- 44 **Tiedotus- ja julkaisutoiminta**
- 46 **Tietoa Pohjoismaiden neuvostosta ja Pohjoismaiden ministerineuvostosta**

Vuosi 2005 oli kiinnostava vuosi pohjoismaisessa yhteistyössä. Työtehtäviä ja organisaatiota kehitettiin, jotta ne sopisivat entistä paremmin uuteen kansainväliseen toimintaympäristöön. Pohjoismaisen yhteistyön on oltava nykyaikaista ja tarkoituksenmukaista, ja sen toimivuuden edellytyksenä on oikea rakenne. Pohjoismaiden ministerineuvosto virtaviivaisti vuoden aikana organisaatiotaan – varsinkin, jotta se pystyisi tarttumaan entistä paremmin talouden globalisaation Pohjoismaille tuomiin haasteisiin. Myös Pohjoismaiden neuvosto kevensi organisaatiotaan muun muassa luopumalla keväisin pidetystä teemakokouksesta.

Viron, Latvian ja Liettuan kanssa tehtävä tasavertainen yhteistyö lujittui ja konkretisoitui vuoden aikana. Myös ministerineuvoston ja Venäjän välinen yhteistyö kehittyi, kun yhteistyölle hyväksyttiin uusi ja entistä tavoitteellisempi ohjelma. Venäjän kanssa allekirjoitettiin myös sopimus uuden Pohjoismaiden ministerineuvoston toimiston avaamisesta Kaliningradiin. Venäläiset parlamentaarikot korostivat olevansa halukkaita lisäämään yhteistyötä. Pohjoismaiseen päiväjärjestykseen tuli myös Valko-Venäjän demokratisoitumisen tukeminen, kun ministerineuvosto ja EU-komissio päättivät yhdessä tukea Vilnassa maanpaossa olevaa valkovenäläistä *European Humanities* -yliopistoa (EHU).

Vuoden aikana kiinnitettiin erityistä huomiota elinkeinoelämän rajaesteisiin. Työn tuloksena olivat muun muassa virtuaalinen verotoimisto, elinkeinoelämän portaali ja Juutinrauman alueen sähköinen työnvälitys.

Pohjoismainen yhteistyö profiloitui myös Japanin EXPO 2005 -maailmannäyttelyn yhteispohjoismaisessa paviljongissa, ja aiheina olivat muun muassa pohjoismainen tasa-arvo, tutkimus ja innovaatio. Vuosi 2005 oli kaiken kaikkiaan hyvin vaiheikas yhteistyövuosi.

Muutoksia aiotaan jatkaa, jotta pohjoismaisen yhteistyön edut saataisiin hyödynnettyä mahdollisimman hyvin. Samalla tiedostetaan, että yhteistyötä on tarkasteltava aiempaa laajemmasta eurooppalaisesta ja kansainvälisestä näkökulmasta.

Frida Nokken, neuvoston johtaja, Pohjoismaiden neuvosto

Per Unkel, pääsihteeri, Pohjoismaiden ministerineuvosto

Ajanmukaista pohjoismaista yhteistyötä

Vuoden 2005 pohjoismaisen yhteistyön tuloksista voidaan mainita uudet yhteistyö-alueet, organisaation uudistaminen sekä monien rajaesteiden poistaminen kansalaisten ja elinkeinoelämän tieltä.

Pohjoismainen huippukokous Reykjavikissa

– Pohjoismaiden neuvoston vuotuisesta istunnosta pitäisi tulla nykyistä selvemmin kokous, jossa pohjoismainen päiväjärjestys määritellään, sanoi neuvoston vuoden 2006 presidentti Ole Stavad valintansa jälkeen pitämässään kiitospuheessa.

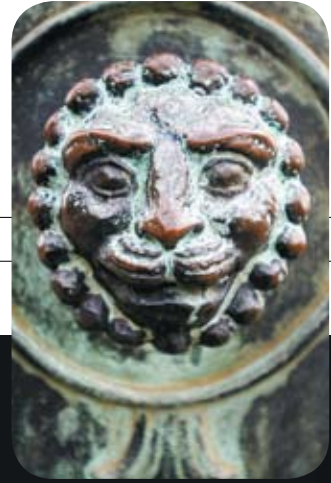
Istunto asettui tukemaan ministerineuvoston uutta Venäjä-ohjelmaa. Venäläiset korostivat keskustelussa haluavansa kehittää venäläis-pohjoismaista kumppanuusyhteistyötä, jotta ohjelma saataisiin toteutettua mahdollisimman hyvin.

Ministerineuvoston uuden arktisen yhteistyöohjelman käsittelyssä keskityttiin muun muassa tutkimukseen, arktiseen yliopistoon, ympäristömyrkyihin ja alkupe-
räiskansojen tilanteeseen. Keskustelijat olivat yksimielisiä siitä, että tärkeät arktiset asiat vaativat käytännön toimenpiteitä uusien organisatoristen rakenteiden sijaan.

Istunnossa keskusteltiin myös Pohjoismaiden ministerineuvoston uudesta energiapoliittisesta yhteistyöohjelmasta. Pohjoismaiden neuvoston ympäristö- ja luonnonvaravaliokunnan puheenjohtaja Asmund Kristoffersen keskittyi keskustelussa kolmeen alueeseen: Pohjoismaiden odotettavissa olevaan sähköpulaan, verkkokapasiteettiin ja kuluttajahintojen kehitykseen. Hän huomautti, että Pohjoismaat eivät ole omavaraisia vaan tarvitsevat lähialueilta siirrettävää energiaa kulu-
tushuippujen tasaamiseksi.

Istunnossa suositettiin, että Pohjoismaat pyrkisivät vaikuttamaan yhdessä EU:n palveludirektiiviin, ennen kaikkea jotta ne voisivat säilyttää rahapelimarkkinat hallinnassaan. Se on tärkeää, jotta maat voisivat harjoittaa tutkimusta, torjua peliriippuvuutta ja valvoa kansainvälisiä peliyhtiöitä, kulttuuri- ja koulutusvaliokunnan puheenjohtaja Lars Wegendal sanoi. Kansanedustaja Martin Saarikankaan mukaan pelimarkkinoiden siirtyminen ulkomaisten toimijoiden haltuun olisi

katastrofi urheilun kannalta. Vähintään 25 prosenttia urheilun tuloista katoaisi.

Pohjoismaiden ulkoministerit raportoivat aikovansa vahvistaa eri tavoin katastrofiyhteistyötä, jota tehdään paitsi pääkaupunkien myös maiden suurlähetystöjen välillä. Ulkoministerien selontekoa voidaan pitää vastauksena kirjelmään, jonka Pohjoismaiden neuvosto lähetti asiasta joulun 2004 tsunamikatastrofin jälkeen.

Istunnossa hyväksyttiin myös ministerineuvoston uusi elinkeinopoliittinen yhteistyöohjelma, uusi tasa-arvo-yhteistyön ohjelma, esteettömän suunnittelun toiminta-ohjelma sekä ehdotus ihmiskaupan uhrien suojelutoimenpiteistä.

Organisaatiouudistusta käsitelleessä keskustelussa perättiin takuita kuluttajapoliittisen yhteistyön tukemisesta senkin jälkeen, kun alan ministerineuvosto lakkautetaan.

Rajaesteasiain erityisedustajana toiminut Tanskan entinen pääministeri Poul Schlüter päätti työnsä istunnossa antamaansa raporttiin, mutta Pohjoismaiden välillä on yhä monia poistettavia rajaesteitä. Keskustelussa niistä mainittiin varhaiseläkkeet, pankkimaksut, kolmansien maiden kansalaisten asema, eläkkeiden kaksinkertainen verotus, matkojen opiskelija-alennukset sekä puheluhinnat. Ministerineuvosto aikoo jatkaa rajaestetyötä.

Istunnon yhteydessä järjestettiin perinteinen Pohjoismaiden pääministerien kokous sekä Pohjoismaiden ja Baltian pääministerien kokous. Lisäksi pidettiin pohjoismaiden ulkoministerikokous ja valtiovarainministerikokous sekä maiden kulttuuri-, opetus- ja ympäristöministerien väliset kokoukset. Neuvoston puheenjohtajistolla oli kahdenväliset kokoukset Baltian

Neuvoston presidentti Rannveig Guðmundsdóttir

yleiskokouksen puheenjohtajiston, Länsi-Pohjan neuvoston johdon sekä Venäjän valtionduuman, liittoneuvoston ja Luoteis-Venäjän parlamentaarisen yleiskokouksen edustajien kanssa. Istunnon aikana järjestettiin myös pyöreän pöydän kokous kaikkien vierailevien kansainvälisten järjestöjen edustajien kanssa.

Tasa-arvo ja ilmasto presidentin päiväjärjestyksessä

– Tämä vuosi on ollut poliittisen urani kohokohta, Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2005 presidentti Rannveig Guðmundsdóttir sanoi Reykjavikin istunnossa pitämässään jäähyväispuheessa. Neuvoston presidentin työtaakka on kasvanut vuosien varrella, koska työhön kuuluu monia edustustehtäviä niin Pohjoismaissa kuin ulkomaillakin. Useimmiten matkat suuntautuvat Eurooppaan, mutta viime vuoden presidentti kävi myös Japanissa puhumassa pohjoismaisesta hyvinvointipolitiikasta EXPO 2005 -maailmannäyttelyn Pohjan päivänä. Presidenttiys vei Guðmundsdóttirin myös useita kertoja Venäjälle sekä Albaniaan, Baltian maihin ja USA:han. Presidentin työtaakan jakamiseksi neuvosto teki varapresidenttijärjestelmästä pysyvän kuluneen vuoden istunnossa. Vuonna 2005 varapresidenttinä toimi Jónína Bjartmarz.

Rannveig Guðmundsdóttirin presidenttikauden läpäisevinä poliittisina teemoina olivat tasa-arvoasiat

ja ilmastonmuutokset. Lisäksi päiväjärjestyksessä oli pohjoismaisen yhteistyön kansallinen ankkurointi. Rannveig Guðmundsdóttir puhui muun muassa isien mahdollisuudesta jäädä kotiin hoitamaan lapsiaan, politiikassa olevien naisten toimimisesta roolimalleina sekä seksuaalisessa hyväksikäyttötarkoituksessa tapahtuvan nais- ja lapsikaupan vastustamisesta, joka on Guðmundsdóttirin mukaan yksi aikamme suurimmista haasteista. Pohjoismaiden neuvosto järjesti presidentin aloitteesta kansainvälisenä naistenpäivänä 8. maaliskuuta tasa-arvoseminaarin Reykjavikissa pidetyn puheenjohtajiston kokouksen yhteydessä.

Rannveig Guðmundsdóttir on varoitellut Arktiksen ilmastonmuutoksista paitsi Pohjoismaiden neuvostossa myös Arktiksen parlamentaarikkoyhteistyössä, jossa hän on edustanut neuvostoa. Ilmastonmuutokset ovat vakava ympäristöuhka, jonka seurannaisvaikutukset yltävät kauas napa-alueen ulkopuolelle.

Keskitetumpää ja ajanmukaisempaa yhteistyötä

– Haluamme, että Pohjoismaat saavat mahdollisimman hyvät mahdollisuudet vaikuttaa ympäröivään maailmaan. Se edellyttää kuitenkin keskittämistä, paneutumista, toimintakykyä, johdonmukaisuutta ja sinnikkyyttä ja siten myös jatkuvia priorisointeja ja uudistuksia, Tanskan pohjoismainen yhteistyöministeri Connie Hedegaard sanoi, kun Pohjoismaiden ministerineuvoston uudistamista koskeva ehdotus esiteltiin Pohjoismaiden neuvoston Reykjavikin-istunnossa.

Pohjoismaiden ministerineuvostossa tehtävä yhteistyö keskitetään vuodesta 2006 lähtien kymmenelle alueelle:

- työmarkkina- ja työympäristöpolitiikka
- elinkeino-, energia- ja aluepolitiikka
- kalastus-, maa- ja metsätalous- sekä elintarvikkeet
- kulttuuriyhteistyö
- tasa-arvoasiat
- lainsäädäntökysymykset
- ympäristönsuojelukysymykset
- sosiaali- ja terveysasiat
- koulutus ja tutkimus
- talous- ja finanssipolitiikka.

Kaikilla näillä alueilla on oma ministerineuvosto. Kun myös pohjoismaisten yhteistyöministerien ministerineuvosto otetaan lukuun, Pohjoismaiden ministerineuvosto koostuu jatkossa 11 ministerineuvostosta. Aiemmin ministerineuvostoja oli 18. Uusi yhteistyörakenne tuli voimaan 1. tammikuuta 2006. Samalla uudistui

myös ministerineuvoston sihteeristön organisaatio, joka heijastelee nyt paremmin Pohjoismaiden ministerineuvoston uutta rakennetta.

Yhteistyörakenteen uudistaminen oli seurausta ministerineuvoston puheenjohtajamaan Tanskan pyrkimyksistä keskittää pohjoismaista yhteistyötä.

Rakennuudistuksen myötä energiapolitiikan, huumausaineyhteistyön, tietotekniikan, kuluttajapolitiikan, liikennepolitiikan, aluepolitiikan sekä rakennus- ja asuntopolitiikan ministerineuvostot lakkautetaan itsenäisinä ministerineuvostoina.

Kyseisten yhteistyöalueiden tärkeät tehtävät oletetaan kuitenkin hoidettavan muulla tavoin. Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikan asiat kootaan yhteiseen elinkeino-, energia- ja aluepolitiikan ministerineuvostoon. Huumekysymyksistä vastaa etupäässä sosiaali- ja terveyspolitiikan ministerineuvosto, mutta myös lainsäädäntökysymysten ministerineuvosto. Opetus- ja tutkimusministerien edellytetään puolestaan huolehtivan tietotekniikka-asioista.

Muilla lakkautettavilla yhteistyöalueilla voidaan jatkaa epävirallista hallitusyhteistyötä, mikäli Pohjoismaiden hallitukset niin haluavat.

Näiden yhteistyöalueiden pohjoismainen yhteistyö ei toisin sanoen lakkaa uudistuksen myötä, vaan ainoastaan muuttaa muotoaan.

Valtaosa pohjoismaisista parlamentaarikoista asettui kannattamaan uutta rakennetta neuvoston istunnossa. Huolta aiheutti kuitenkin kuluttaja-asoiden painoarvon mahdollinen pienentyminen, ja Tanskan perhe- ja kuluttajaministeri Lars Barfoed keskustelikin muutoksista Pohjoismaiden neuvoston kansalais- ja kuluttajavaliokunnan kanssa. Kuluttajaministerit aikovat tavata myös jatkossa pohtiakseen ajankohtaisia kuluttajapoliittisia asioita, joskin nykyistä epävirallisemmin. Kansalais- ja kuluttajavaliokunnan vt. puheenjohtajana toiminut Per Kaalund tiivisti, että parlamentaarikot olivat huojentuneet perehdyttyään tulevaa yhteistyötä koskevaan ehdotukseen.

Pohjoismaiden neuvosto keskusteli vuonna 2005 myös Pohjoismaiden parlamenttien puhemiesten kanssa siitä, miten Pohjoismaiden parlamentaarisen yhteistyön kansallista ankkurointia voitaisiin parantaa. Puhemiehet halusivat neuvoston vähentävän kokoustensa määrää, jotta neuvoston jäsenten ei tarvitsisi olla niin usein poissa kansallisten parlamenttien työstä. Keskustelujen

perusteella sovittiin, että Pohjoismaiden neuvostolla on jatkossa yksi kokous vähemmän vuodessa ja että kansalliset valiokunnat vastaanottavat vastedes täsmätietoa pohjoismaisesta yhteistyöstä.

Pohjoismaiden neuvosto päätti myös pyrkiä parantamaan kansallisten valiokuntien ja neuvoston valiokuntien jäsenyyksien vastaavuutta. Neuvosto aikoo kutsua vuosittain parlamenttien puhemiehet keskustelemaan neuvoston työn painopisteistä ja budjetista, ja kansallisten parlamenttien valiokuntia taas kutsutaan Pohjoismaiden neuvoston järjestämiin temaattisiin valiokuntakokouksiin. Pohjoismaiden parlamenttien puhemiesten kanssa käydyissä keskusteluissa pohdittiin myös neuvoston vuotuisen istunnon ajankohtaa.

Pohjoismaiden tasa-arvo – esikuva maailmalla

Pohjoismaiden ministerineuvosto hyväksyi vuoden aikana uuden pohjoismaisen tasa-arvoalan yhteistyöohjelman. Kun Suomen yhteistyöministeri Jan-Erik Enestam esitteli ohjelman Pohjoismaiden neuvoston istunnossa, hän korosti Islannissa paria päivää aikaisemmin järjestetyn naisten lakon osoittaneen, että Pohjoismailla on yhä paljon tehtävää tasa-arvon alalla.

Yhteistyöohjelmassa ”Huomio sukupuoleen – tavoitteena tasa-arvoinen yhteiskunta” on kaksi teemaa: *sukupuoli ja valta ja sukupuoli ja nuoret*.

Sukupuoli ja nuoret oli aiheena myös pohjoismaisessa tasa-arvoministeripaneelissa, joka järjestettiin naisten asemaa käsittelevän YK-toimikunnan kokouksen yhteydessä New Yorkissa maaliskuussa. Ministerineuvoston puheenjohtajamaa Tanska järjesti marraskuussa konferenssin, jossa pohjoismaiset nuoret keskustelivat sukupuolesta ja julkisen tilan seksuaalistumisesta yhdessä Tanskan tasa-arvoministeri Eva Kjer Hansenin kanssa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetissa eritellään nykyisin, miten varat jakautuvat tasa-arvonäkökulmasta. Pohjoismaisten yhteistyöelinten sukupuolijakaumasta on lisäksi annettu selkeät ohjeet, ja kaikki ministerineuvostot seuraavat nykyisin tasa-arvotyön etenemistä.

Ihmiskaupan vastustaminen

Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Pohjoismaiden neuvosto priorisoivat molemmat ihmiskaupan vastustamista. Pohjoismaiden ministerineuvosto järjesti lokakuussa yhdessä Pietarin kaupunginhallituksen kanssa konferenssin WoMen and Democracy. Konferenssin avajaisissa puhui muiden muassa Pietarin kuvernööri Valentina Matvienko.

Konferenssi keskittyi kolmeen pääteemaan: *naiset ja valta, naiset, miehet, talous ja työmarkkinat sekä väkivallan vaihtoehdot*. Konferenssiin osallistui 700 henkeä 14 maasta. Osallistujat olivat päättäjiä, virkamiehiä, tutkijoita ja vapaaehtoisjärjestöjen edustajia.

– Euroopan tasa-arvoalan suurin haaste on ihmiskaupan vastustaminen. Kyse on erittäin vakavasta rikollisuudesta, Pohjoismaiden neuvoston presidentti Rannveig Guðmundsdóttir sanoi konferenssissa. Ihmisten salakuljetuksen estäminen vaatii alueellista yhteistyötä, sillä se tekee järjestäytyneen rikollisuuden torjumisesta mahdollisimman tehokasta.

Pohjoismaiden neuvoston kansalais- ja kuluttajavaliokunta on pyrkinyt parantamaan ihmiskaupan uhrien suojelua. Reykjavikin istunnossa hyväksyttiin ehdotus, jonka mukaan ministerineuvoston tulisi tehdä aloite tutkiakseen, miten vastaanottajamaassa myönnetty virallinen oleskeluluvan pidentäminen vaikuttaa ihmiskaupan taustatöiden selvittämiseen. Istunnossa päätettiin myös kerätä kokemuksia muista Euroopan maista sekä ylipäätään vaihtaa kokemuksia tehokkaimmista keinoista, joilla ihmiskaupan uhrin voidaan löytää ja tavoittaa. Lisäksi päätettiin tunnistaa ja arvioida ihmiskaupan uhreille tarjottavia suojelumahdollisuuksia, esimerkiksi sitä, ovatko uhrin oikeutettuja samaan suojeluun muissakin maissa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtaja Tanska järjesti kesäkuussa kokouksen, johon osallistui EU:n pohjoisen ulottuvuuden alueella toimivia naiskaupan vastaisia toimintaryhmiä ja kansainvälisiä järjestöjä. Kokouksessa keskusteltiin tiedonvälityksen ja yhteistyön tehostamisesta kaksinkertaisen työn välttämiseksi.

Rikoksentekijöitä koskeva uusi sopimus

Pohjoismaiden oikeusministerit pääsivät Tanskan Ska-genissa kesäkuussa pitämässään kokouksessa poliittiseen yksimielisyyteen rikoksentekijöiden luovuttamista koskevasta pohjoismaisesta sopimuksesta. Sopimuksella pyritään nykyistä joustavampaan lainsäädäntöön, joka lyhentää tulevaisuudessa rikoksesta tuomittujen ja epäiltyjen henkilöiden luovuttamisaikoja.

Sopimuksen mukaan Pohjoismaiden on noudatettava toistensa pyyntöjä, jotka koskevat henkilöiden luovuttamista rikosoikeudenkäynteihin tai tuomioiden täytäntöönpanoa varten, ellei pyyntöä voida torjua sopimukseen sisältyvän muutaman poikkeuksen perusteella.

– Uusi sopimus antaa vahvan signaalin siitä, että Pohjoismaat pystyvät tekemään sopimuksia, jotka menevät eurooppalaista yhteistyötä pidemmälle. Uusi sopimus mahdollistaa joustavamman ja tehokkaamman yhteistyön kuin eurooppalainen pidätysmääräys, kokousta emännöinyt Tanskan oikeusministeri Lene Espersen sanoi.

Yhteispohjoismainen panostus influenssarokotteen tuottamiseksi

Pohjoismaiden terveysministerit pohtivat 16. joulukuuta pitämässään kokouksessa, voisivatko Pohjoismaat perustaa yhteisen influenssarokotteen tuotantolaitoksen. Ministerit päättivät jatkaa yhteispohjoismaisen ratkaisun etsimistä, jotta rokotteen jakelu voitaisiin taata mahdollisen pandemian eli erittäin laajan epidemian aikana.

Terveysministerit vaihtoivat näkemyksiä eri Pohjoismaiden suosimista yhteistyömalleista. Keskustelun pohjana oli Pohjoismaiden ministerineuvostolle tehty raportti, joka käsitteli mahdollista yhteispohjoismaista influenssarokotteen tuotantoa. Raportissa esitellään kaksi toimintamallia, joista toinen on yksityisen ja julkisen sektorin kumppanuushanke ja toinen julkisen sektorin hallinnoima hanke.

Prosessia edistetään nyt siten, että Ruotsi tekee selvityksen yksityisen ja julkisen sektorin kumppanuuteen perustuvasta mallista ja Kööpenhaminassa toimiva tutkimuslaitos Statens Serum Institut selvittää julkisen sektorin hallinnoimaa hanketta. Statens Serum Institut on ainoa pohjoismainen laitos, jossa harjoitetaan julkista rokotetuotantoa. Molemmat selvitykset esitellään

työryhmälle, jota johtaa Pohjoismaiden ministerineuvoston tuleva puheenjohtajamaa Norja.

Suomi Pohjoismaana

Suomesta tuli Pohjoismaiden neuvoston jäsen vuonna 1955, ja eduskunnassa järjestettiin sen kunniaksi loka-kuussa 50-vuotisjuhlaseminaari ”Suomi Pohjoismaana”.

Eduskunnan puhemies Paavo Lipponen puhui aiheesta Pohjola Euroopassa:

– Pohjoismaille, etenkin Norjalle ja Islannille, osoitan kysymyksen, miten voisimme turvata maittemme yhteiset intressit Euroopan integraatio- ja yhteistyökehityksessä? Nyt meiltä puuttuu yhteinen strateginen ajattelu. Pohjoismaat ovat erilinjaisuudellaan nukkuneet onnensa ohi jo monessa asiassa – milloin tulee se päivä, jolloin löydämme toisemme EU:ssa vahvana tekijänä!

Pohjoismaiden neuvoston Suomen-valtuuskunnan puheenjohtaja Outi Ojala puuttui samaan asiaan:

– Pohjoismaisesta yhteistyöstä tulee yhä tärkeämpää laajentuvassa ja alueellistuvassa EU:ssa. Pohjoismaiden neuvoston tärkeänä tehtävänä on jatkossakin pohjoismaisen yhteistyön, Pohjoismaiden yhteisen

kulttuurin ja yhteisten arvojen sekä pohjoismaisen identiteetin vaaliminen. Haluan tässä yhteydessä todeta myös, että Suomi, Ruotsi ja Tanska voisivat tehdä nykyistä tiiviimpää yhteistyötä EU:ssa. Meidän tulisi ajaa entistä tarmokkaammin asioita, joissa Pohjoismaat ovat vahvoilla, kuten hyvinvointimalliamme ja yhteiskunnan avoimuutta.

Eduskunnan puhemies Karl-August Fagerholm johdatti Suomen valtuuskunnan ensimmäisen kerran neuvoston istuntoon Kööpenhaminaan tammikuussa 1956. Suomi toivotettiin sydämellisesti tervetulleeksi. ”On tuntunut siltä kuin yksi tuoli olisi ollut tyhjänä, kun Suomi ei ole ollut mukana – Suomi, joka on vuosisataisista uhista huolimatta vaalinut pohjoismaista oikeutta ja kulttuuria”, neuvoston silloinen presidentti Bertil Ohlin sanoi tervetulosanoissaan.

Kasvu ja hyvinvointi

Pohjoismaiden kansainvälisen menestyksen perustana olevia pohjoismaisia arvoja on tuettava liikkuvuutta edistävillä toimenpiteillä sekä yhteisillä tutkimus- ja innovaatiopanostuksilla.

Pohjola globaalina voittaja-alueena

– Olemme takuuvarmasti hyvin varustautuneita, jos vain kykenemme kehittämään yhteisiä vahvuksiamme, Tanskan talous- ja elinkeinoministeri Bendt Bendtsen sanoi Pohjoismaiden elinkeinoministerien kokouksen jälkeen. Ministerit pohtivat uutta raporttia Norden som global vinderregion (Pohjola

globaalina voittaja-alueena), jonka Pohjoismaiden ministerineuvosto julkaisi yhdessä tanskalaisen Mandag Morgen -aivoriien kanssa. Raportissa korostetaan, että Pohjoismaiden menestys ja vahvuudet perustuvat moniin yhteisiin arvoihin.

Raporttia varten haastateltiin 27:ää johtavaa mielipidevaikuttajaa, jotka edustavat elinkeinoelämää, tiedemaailmaa, julkista sektoria ja kulttuurielämää, ja heitä pyydettiin mainitsemaan kansainvälisessä kilpailussa auttavia pohjoismaisia arvoja. Niitä ovat

- yhdenvertaisuus
- luottamus
- lyhyt etäisyys vallanpitäjiin
- osallistavat näkemykset
- joustavuus
- luonnon kunnioittaminen
- protestanttinen työetiikka
- esteettisyys.

Näihin pohjoismaisiin arvoihin sisältyy haastateltujen mielipidevaikuttajien mukaan osittain lunastamatonta kilpailupotentiaalia. Nyt tarvitaan kuitenkin näkemyksellistä poliittista johtajuutta, joka kykenee kanavoimaan globalisaation Pohjoismaille tuomat myönteiset mahdollisuudet. Pohjoismaalaiset uskaltavat nimittäin toimia, ottaa riskejä ja panna itsensä likoon pelkäämättä seurauksia, mikä luo ihanteelliset edellytykset kilpailukyvyille ja kasvuille. Pääministeri Anders Fogh Rasmussen käsitteli haasteita Reykjavikissa lokakuussa pidetyn Pohjoismaiden neuvoston istunnon avajaispuheessaan:

– Meidän on huolehdittava siitä, että Pohjoismaiden hyvät ajat kestävät pitkään. Nyt tarvitaan globalisaatio-

strategiaa, jossa on kaksi päätavoitetta. Toinen niistä on kilpailukyvyyn vahvistaminen, jotta kuuluisimme jatkossakin maailman rikkaimpien maiden joukkoon. Toinen on yhteiskunnan yhtenäisyyden takaaminen, jotta työmarkkinoilla ei jarruteta minkään ryhmien kehitysmahdollisuuksia.

Pohjoismaiden pääministerit uskoivat lokakuussa pitämässään kokouksessa, että raportti voi antaa virikkeitä Pohjoismaiden kilpailukyvyyn vahvistamiseen.

Neuvoston Tanskan-valtuuskunnan puheenjohtaja Ole Stavad korosti istunnossa, että Pohjoismailla on parhaat mahdolliset vastaukset globalisaation kaltaisiin nykyaikaisiin. Pohjoismaiden parlamentaarikot kiittelivät istuntokeskustelussa vuolaasti uutta kilpailukykyraporttia. Vasemmistososialistisen vihreän ryhmän islantilaisjäsen Steingrímur Sigfússon oli sitä mieltä, että raportti kannustaa lisäämään pohjoismaista yhteistyötä.

Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Pohjoismaiden neuvosto julkaisivat *Norden som en global vinderregion* -raportin vuoden 2005 yhteisenä vuosikirjana.

Yksi työpaikka, yhdet kotimarkkinat

Tanskan entinen pääministeri Poul Schlüter työskenteli kolme vuotta pohjoismaisten yhteistyöministerien rajaesteisiin erityisedustajana. Reykjavikin istunnossa hän tiivisti työnsä tulokset ja antoi ”viestikapulan” Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2006 puheenjohtajamaalle Norjalle. Schlüter esitteli istunnossa uuden raporttinsa *Pohjoismaat – yksi työpaikka, yhdet kotimarkkinat*.

Poul Schlüter otti tehtävän alun perin vastaan Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2003 puheenjohtajamaalta Ruotsilta. Ruotsin yhteistyöministeri Berit Andnor kiittikin Schlüteriä tarmokkaasta työskentelystä. Hän mainitsi vuoden 2005 tärkeistä uusista tuloksista veroportaalin, Juutinrauman alueen sähköisen työnvälityksen ja Haloo Pohjolan sivustoon perustetun elinkeinoelämän portaalin. Ole Stavad puolestaan ilmaisi Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston puolesta Schlüterille suuren kiitoksen hienosta työstä. Hän huomautti kuitenkin, että töitä riittää yhä.

Islannin kauppa- ja teollisuusministeri Valgerður Sverrisdóttir avasi Reykjavikissa uuden pohjoismaisen elinkeinoportaalin. Se on suunnattu pk-yrityksille, jotka

tarvitsevat tietoa eri Pohjoismaiden markkinoista. Elinkeinoportaali on osa tietopalvelu Haloo Pohjolan sivustoa.

Pohjoismaiden valtiovarainministerit olivat avanneet jo toukokuussa pohjoismaisen veroportaalin (www.NordiskeTax.net) ja virtuaalisen pohjoismaisen verotointiston. Virtuaalinen verotoimisto ei ole uusi fyysinen yksikkö, vaan pohjoismaisten veroasiantuntijoiden verkosto. Myös veroportaali on liitetty osaksi Haloo Pohjolan sivustoa.

Pohjola – alue jolle ulkoistetaan

Pohjoismaiden ministerineuvosto, Pohjoismaiden neuvosto ja Pohjoismaiden innovaatiokeskus (NICE) järjestivät Kööpenhaminassa toukokuussa suuren pohjoismaisen konferenssin, jossa käsiteltiin Pohjoismaiden elinkeinoelämän haasteita alati globalisoituvassa maailmassa.

Konferenssin pääpuhujana ollut Tanskan talous- ja elinkeinoministeri Bendt Bendtsen toivoi, että huomio siirrettäisiin halvasta työvoimasta osaamiseen:

– Pohjoismaat eivät voi koskaan voittaa kilpailua halvasta työvoimasta. Pohjoismaiden on kilpailtava tiedolla, uusilla ideoilla ja kekseliäisyydellä, ja tässä suhteessa meillä on erittäin paljon annettavaa paitsi tutkimusosalalla myös yritysten, asiakkaiden sekä tavarant- ja palveluntoimittajien välisessä innovaatiotoiminnassa. Kyse on pohjimmiltaan liikemiestäidosta.

Bendt Bendtsen ei halunnut mustamaalata globalisaatiota, sillä vaikka yritysten siirtyminen ulkomaille vähentää työpaikkoja, uusia työpaikkoja on kyetty tähän saakka luomaan melko nopeasti. Itä-Euroopan ja Itä-Aasian kasvu lisää samalla myös pohjoismaisten tuotteiden kulutusta.

Investointitoimisto Copenhagen Capacityä edustanut Rolf Larsen suhtautui hänkin optimistisesti Pohjoismaiden tilanteeseen. Töitä on tehtävä kovasti, mutta Pohjoismaat selviävät kyllä. Kasvua syntyy esimerkiksi elokuva- ja peliteollisuuden kaltaisilla luovilla aloilla, ja nyt tarvitaan nimenomaan kokeiluhenkeä ja uusia ideoita.

Kimalainen hyvinvointimallin vertauskuvana

Pohjoismaiden hyvinvointimalli on uhattuna. Syynä on muun muassa se, että Pohjoismaiden väestö ikääntyy ja eläkkeiden maksajia on entistä vähemmän. Norjan

Alattiossa sijaitsevassa Finnmarkin korkeakoulussa järjestettiin tammikuussa pohjoismaista hyvinvointimallia käsitellyt keskustelutilaisuus, jossa sosiaalityöntekijä-opiskelijat puhuivat poliitikkojen kanssa keskustelukirjasta *Hur mår den nordiska välfärden?* (Kuinka pohjoismainen hyvinvointi voi?). Kirja oli Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteinen vuosikirja vuonna 2004, ja sen pohjalta järjestettiin pohjoismaisiin hyvinvointiyhteiskuntiin keskittyneitä keskustelutilaisuuksia eri puolilla Pohjolaa. Kirjan kirjoittajat ovat poliitikkoja, tutkijoita ja toimittajia, jotka tulevat viidestä Pohjoismaasta ja Grönlannista.

– Pohjoismainen hyvinvointimalli on kuin kimalainen, joka on teoreettisesti liian raskas voidakseen lentää. Siitä huolimatta se pysyy ilmassa, ja itse asiassa myös pohjoismaista hyvinvointimallia ryhdytään viemään muihin Euroopan maihin, Tanskan sosiaalitutkimuslaitoksen vanhempi tutkija Jon Kvist sanoi esitellessään Kööpenhaminassa omaa kirjoitustaan ”Tulevaisuuden pohjoismainen hyvinvointimalli eurooppalaisesta näkökulmasta”. Opetusministeri Bertel Haarder puolestaan puhui omasta artikkelistaan ”Kauaskantoisia tavoitteita ja pieniä askelia”, jonka hän kirjoitti ollessaan integraatiiministerinä. Hänen mukaansa kaikkein merkittävin hyvinvointihaaste on sosiaalisen kahtiajaon, gettoutumisen, etnisen eristytymisen ja sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisy.

Vaasassa järjestetyn keskustelutilaisuuden pääpuhuja oli Mannerheimin Lastensuojeluliiton pääsihteeri ja entinen ministeri Eva Kuuskoski, joka on myös yksi kirjan kirjoittajista. Kuuskoski korosti, että lasten asema on vaikeutunut Suomessa muutamassa vuodessa.

Entinen ministeri Eva Biaudet ehdotti Helsingissä järjestetyssä seminaarissa, että työssäkäyvien vanhempien pitäisi saada nykyistä helpommin apua siivoukseen ja muihin käytännön töihin varsinkin lasten ollessa

pieniä. Se saattaisi lisätä syntyvyyttä ja vähentää avioeroja. Hän korosti suuren työllisyyden olevan tärkeää pohjoismaisen hyvinvointimallin kannalta. Kun kaikki halutaan mukaan työelämään, lapsiperheiden aikapulaa on jotenkin pyrittävä lievittämään. Miksi on mahdollista saada työsuhdeauto, mutta ei siivousapua kotiin, Biaudet ihmetteli.

Tukholmassa järjestetyssä seminaarissa oli aiheena se, miten Pohjoismaat voivat välttyä virheiltä ja säästää suuria summia ottamalla oppia toisistaan. Yksi kirjan 11 kirjoittajasta on hyvinvointitutkija Gunnar Wetterberg, joka mainitsi Ruotsin eläkejärjestelmän, Tanskan perhevapaajärjestelmän ja Norjan terveydenhoidon esimerkkeinä siitä, miten maiden kannattaisi ottaa oppia naapumaista eikä yrittää keksiä omia ratkaisujaan. Toinen kirjoittaja, grönlantilainen Benedikte Thorsteinson pohti, passivoiko vahva pohjoismainen hyvinvointi ihmisiä auttamisen sijasta.

Uumajassa järjestetyn tilaisuuden aiheena oli kuntien vastuu tulevaisuuden hyvinvoinnista. Keskusteluun osallistuivat professori Åke Daun, joka on yksi antologian ruotsalaisista kirjoittajista, ja Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri Per Unckel.

Panostuksia tutkimukseen ja koulutukseen

Pohjoismaiden ministerineuvosto perusti NordForsk-nimisen uuden laitoksen Osloon 1. tammikuuta 2005. NordForsk sai vastuulleen Pohjoismaisen tutkijankoulutusakatemian NorFAN ja Pohjoismaisen tiedepoliittisen neuvoston FPR:n tehtävät. Ministerineuvoston sihteeristö on siirtänyt NordForskillle myös useita tutkimusohjelmia sekä esimerkiksi pohjoismaiset tutkimuksen huippuyksiköt (*Nordic Centers of Excellence, NCoE*).

NordForskin hallituksessa on viisi edustajaa kansallisista tieteellisistä toimikunnista, kolme yliopistojen edustajaa sekä yksi elinkeinoelämän edustaja.

Hallituksessa on myös tarkkailijoita, jotka edustavat muun muassa itsehallintoalueita, sekä Baltian maiden yhteinen tarkkailija. NordForskin ensimmäinen johtaja Liisa Hakamies-Blomqvist astui virkaansa lokakuun puolivälissä. NordForskin strategia on vasta suunnitteluasteella, mutta laitos jatkaa joitakin NorFAN suosittuja toimintoja, kuten verkostojen luomista ja tutkijankoulutuskursseja. Lisäksi aiotaan esitellä uusia toimintoja.

Opetusministerien ministerineuvosto totesi lokakuun kokouksessaan tukevansa Lissabonin strategian seurantaa käsittelevän ministerineuvoston sihteeristön raportin päällinjauksia. Raportti keskittyy toimenpiteisiin, joilla tuetaan Pohjoismaiden kasvua vauhdittavaa osaamista ja innovaatiotoimintaa. Raportin laatimiseen osallistuivat johtoryhmät, NordForsk ja Pohjoismainen innovaatiokeskus. Toimenpiteisiin liittyvä työ jatkuu vuonna 2006.

Pohjoismaiden neuvoston istunto

Reykjavíkissa

Lokakuu 2005

Kuvat vasemmalta oikealle, ylhäältä alas: Magnus Fröderberg (MF); MF;
Johannes Jansson (JJ); MF; MF; JJ; MF; MF; JJ; MF; MF; MF; MF; MF; MF; MF; JJ; JJ.

ääsee myös mukavasti. Alk. 26€

SILJA LINE

Aina mukana.

118

104

Kansainvälinen Pohjola

Pohjoismaiden Venäjä-suhteissa ja muissa naapuruussuhteissa otettiin tärkeitä askelia vuonna 2005. Venäjä-yhteistyölle ja arktiselle yhteistyölle hyväksyttiin uudet yhteistyö-ohjelmat, ja Baltian maiden kanssa aloitettiin uusimuotoinen yhteistyö. Vuoden aikana aloitettiin myös EU:n ulkorajalla tehtävä rajayhteistyö sekä Valko-Venäjän demokratian tukeminen.

Yhteistyö Venäjän kanssa

Venäjän kanssa tehtävä hallitusyhteistyö ja parlamentaarinen yhteistyö lisääntyivät vuonna 2005.

Yhteistyöministerit hyväksyivät 27. lokakuuta uuden yhteistyöohjelman vuosiksi 2006–2008 sen jälkeen, kun ohjelmasta oli keskusteltu Pohjoismaiden neuvoston Reykjavikin-istunnossa.

Yhteistyöministerien päätös uudesta Venäjä-ohjelmasta merkitsee sitä, että Luoteis-Venäjän kanssa tehtävä yhteistyö tiivistyy. Suomen yhteistyöministeri Jan-Erik Enestam painotti istuntopuheessaan uuden työvälineen tärkeyttä ja kertoi, että Luoteis-Venäjä-yhteistyössä keskitytään vuodesta 2006 lähtien neljään toiminta-alueeseen:

- osaamisen kehittäminen ja verkostot
- osallistuminen pohjoisen ulottuvuuden kumppanuuteen
- yhteistyö Luoteis-Venäjän vapaaehtoisjärjestöjen kanssa
- Barentsin alueen yhteistyö.

Yhteistyöministeri Enestam korosti, että ”tämä on yksi Pohjois-Euroopan alueyhteistyön tärkeimmistä meillä olevista prosesseista, joka hyödyttää paitsi Pohjoismaita ja niiden lähialueita myös koko Eurooppaa. Kun käymme vuoropuhelua ja teemme yhteistyötä alueen muiden neuvostojen – eli Arktisen neuvoston, Barentsin neuvoston ja Itämeren valtioiden neuvoston – kanssa, täydennämme toistemme työtä ja tuemme siten EU:n naapuruuspolitiikkaa ja pohjoista ulottuvuutta”. Enestam oli lisäksi sitä mieltä, että ”uusi Venä-

jä-yhteistyön ohjelma antaa hyvän alun myös Norjan puheenjohtajakaudelle. Meistä on tärkeää, että venäläisviranomaisten kanssa käydään jatkuva vuoropuhelua. Kiinnitämme huomiota myös siihen, että Norja painottaa vahvasti Pietarin aluetta ja tekee parhaansa lisätäkseen yhteistyötä Murmanskin alueen kanssa. Painopisteinä ovat demokratia, oikeusvaltio, talouskasvu, kestävä kehitys, ympäristöasiat ja alkuperäiskansat”.

Venäjä-ohjelma konkretisoi yhteistyöministerien Luoteis-Venäjä-yhteistyön suuntaviivoja, jotka hyväksyttiin 10. joulukuuta 2004. Ohjelmassa kehoitetaan vähentämään Pohjois-Euroopassa tehtävän yhteistyön päällekkäisyyksiä, jotta Arktisen neuvoston, Barentsin neuvoston ja Itämeren valtioiden neuvoston välinen työnjako selkiytyisi.

Pohjoismaiden neuvoston poliitikot ilmaisivat Reykjavikin istunnossa tukensa Pohjoismaiden hallitusten Venäjä-ohjelmalle. Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston puolesta puhunut Gabriel Romanus, joka on myös neuvoston Venäjä-raportoiija, korosti kansalaisjärjestöjen osallistamista ohjelman toteuttamiseen.

Reykjavikissa olleet venäläisparlamentaarikot sanoivat olevansa hyvin tyytyväisiä siihen, että Venäjän asiat

kiinnostavat Pohjoismaita. He ehdottivat myös, että Venäjä ja Pohjoismaiden neuvosto aloittaisivat kumppanuusyhteistyön.

Moskovassa allekirjoitettiin 22. joulukuuta 2005 Venäjän

federatation ja Pohjoismaiden ministerineuvoston välinen sopimus ministerineuvoston toimiston perustamisesta Kaliningradiin.

– Pohjoismaiden ministerineuvosto on jo kymmenen vuoden ajan tehnyt tiivistä yhteistyötä Luoteis-Venäjän kanssa. Olemme pyrkineet pitkään kehittämään tätä yhteistyötä myös Kaliningradissa, joten olemme tyytyväisiä voidessamme nyt avata sinne toimiston. Se sopii hyvin yleistavoitteeseemme, joka on koko Itämeren alueen yhteistyön vahvistaminen, Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri Per Unckel sanoi.

Kaliningradin toimisto koordinoi ja toteuttaa yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa ministerineuvoston Venäjä-politiikkaa, eli ennen kaikkea ministerineuvoston uusia Venäjä-yhteistyön suuntaviivoja ja yhteistyöohjelmaa. Toimiston avaamisen myötä myös virkamiehille, tutkijoille, taiteilijoille, poliitikoille sekä yrittäjille suunnattu ministerineuvoston vaihto- ja verkosto-ohjelma avautuu Kaliningradin asukkaille. Kaliningradin paikallisten toimijoiden ja pohjoismaisten kumppanien välille suunnitellaan yhteistyöprojekteja. Pohjoismaiden ministerineuvosto uskoo, että myös Kaliningradin paikallishallinnon kanssa tehtävä poliittinen yhteistyö lisääntyy.

EU:n pohjoinen ulottuvuus

Venäjän kanssa tehtävä yhteistyö lisääntyy jatkossa myös EU:n pohjoisen ulottuvuuden puitteissa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri Per Unckel sanoi Brysselissä järjestetyssä pohjoisen ulottuvuuden ministerikokouksessa 21. marraskuuta seuraavasti:

– Yksi Pohjoismaiden ministerineuvoston Venäjä-yhteistyön tärkeimmistä tavoitteista on tietämyksen

kartuttaminen ja vaihto-ohjelmien kehittäminen. Lisäksi ministerineuvosto haluaa erityisesti osallistua EU-kumppanuuksiin, joihin myös Venäjä osallistuu. Haluamme kehittää aktiivisesti ympäristökumppanuutta sekä sosiaali- ja terveysalan kumppanuutta. Painotamme erityisesti pohjoista e-ulottuvuutta, joka on osa pohjoisen ulottuvuuden yhteistyötä.

Pääsihteeri korosti lisäksi, että Pohjoismaiden ministerineuvosto pitää tärkeänä myös pohjoiseen ulottuvuuteen liittyvää arktista yhteistyötä. Ministerineuvosto tarjoutuikin yhdessä muiden toimijoiden kanssa järjestämään arktisia ongelmia käsittelevän ministerikokouksen, joka on jatkoa Grönlannissa vuonna 2002 järjestetylle kokoukselle.

Pohjoismaiden neuvosto teki Venäjän kanssa yhteistyötä muun muassa osallistumalla CIS IPAn, eli Itsenäisten valtioiden yhteisön parlamentaarisen yleiskokouksen, istuntoon ja natsismin kukistamisen 60-vuotisjuhlallisuuksiin. Pohjoismaiden neuvoston presidentti Rannveig Guðmundsdóttir piti juhlallisuuksien yhteydessä puheen. Pohjoismaiden neuvosto osallistui myös Pietarin talousfoorumiin kesäkuussa.

Pohjoismaiden neuvoston apurahaohjelman ansiosta 19 venäläistä parlamentaarikkoa pääsi kuluneena vuonna tapaamaan kollegojaan Reykjavikiin ja Kööpenhaminaan. Myös Bodøssä järjestettyyn Barentsin alueen parlamentaarikkokonferenssiin osallistui useita venäläispoliitikkoja.

Puheenjohtajisto tapasi Pohjoismaiden neuvoston istunnossa Venäjän liittoneuvoston, valtionduuman ja Luoteis-Venäjän parlamentaarisen yleiskokouksen (PANWR) edustajia. Venäjä ilmoitti haluavansa Pohjoismaiden neuvostolta kumppanuutta – ei jäsenyyttä. Istunnon jälkeen neuvoston Venäjä-raportoiija Gabriel Romanus tapasi PANWR:n edustajia Petroskoissa keskustellakseen parlamentaarisesta alueyhteistyöstä.

Bodøssä järjestetyssä toisessa Barentsin parlamentaarikkokonferenssissa oli kolme pääaihetta: Pohjois-Euroopan yhteistyö, Barentsin alueen kestävä talouskehitys sekä alkuperäiskansojen elinolot ja heidän asemansa Barentsin alueen maissa. Konferenssin pu-

hemiehistö totesi, että muu Pohjois-Eurooppa voi ottaa oppia Barentsin alueen maiden yhteistyöstä. Hallituksen ja parlamentaarikkojen välistä hyvää vuoropuhelua pidettiin erittäin tärkeänä.

Tavoitteellisempaa pohjoismais-balttilaista yhteistyötä

Pohjoismaat ovat tehneet tiivistä yhteistyötä Baltian maiden kanssa jo vuodesta 1990 lähtien, jolloin Viro, Latvia ja Liettua eivät olleet vielä itsenäisiä. Puolitoista vuotta EU:n laajentumisen jälkeen on selvää, että molemmat osapuolet haluavat yhä kehittää hyviä suhteitaan.

Pohjoismaiden neuvostolla ja Baltian yleiskokouksella oli muun muassa suuri yhteinen kokous Viron Pärnussa keväällä 2005. Kokous oli järjestyksessä viides ja samalla viimeinen, koska Pohjoismaiden ja Baltian parlamentaarikot sopivat panostavansa tulevaisuudessa valiokun-

tayhteistyöhön. Tavoitteena on keskittää yhteydenpitoa ja saada aikaan enemmän konkreettisia tuloksia.

Poliitikot aikovat priorisoida koulutuspolitiikkaa, Itämeren ympäristöä, työmarkkina-asioita, korruption vastustamista sekä alkoholipolitiikkaa. Pohjoismaiden neuvoston islantilainen presidentti Rannveig Guðmundsdóttir tiivisti:

– Suurin ongelma on järjestäytynyt rikollisuus, jonka pahin muoto on nais- ja lapsikauppa. Tällaista nykypäivän orjakauppaa ei voida hyväksyä. Pohjolalla ja Baltialla on suuria yhteisiä ympäristöhaasteita, jotka liittyvät varsinkin Itämereen. Myös Venäjä-suhteilla tulee olemaan keskeinen merkitys.

– Pohjoismailla ei ole mitään syytä olla huolissaan baltti-työvoiman tulosta, Viron työnantajaliiton puheenjohtaja

Tarmo Kriis rauhoitteli Pärnuun kokoontuneita poliitikkoja ja muita kuulijoita. Hän oli itse enemmän huolissaan siitä, pystyykö Viro säilyttämään vahvan talouskasvunsa. Pohjolan ammatillisen yhteisjärjestön pääsihteeri Tom Saxen painotti, että kaikilla työntekijöillä on oltava samat ehdot. Sen paremmin Viro kuin EU:kaan eivät voi perustaa kasvuaan sosiaaliseen polkumyyntiin. Tom Saxen rummutti pohjoismaisten hyvinvointiyhteiskuntien puolesta, sillä juuri työmarkkinoiden sääntely on osaltaan antanut niille vahvan kilpailukyky. Tämän ay-keskustelun molemmat osapuolet olivat yhtä mieltä ainakin siitä, että työmarkkina-alan pohjoismais-balttilaisen yhteistyön lisääminen on hyvä asia.

Viron, Latvian ja Liettuan kanssa Pohjoismaiden ministerineuvosto on pyrkinyt vuoden mittaan syventämään yhteistyötään. Ministerineuvoston Tanskan-puheen-

johtajakauden aikana yhteistyötä edistettiin yhteistyöministerien 10. joulukuuta 2004 hyväksymien Baltia-yhteistyön suuntaviivojen pohjalta. Vuoden aikana järjestettiin korkean tason neuvonpitoja ja ryhdyttiin toteuttamaan konkreettisia yhteistyöohjelmia. Pohjoismaiden ja Baltian maiden hallitusyhteistyöstä voidaan mainita myös useat kokoukset, joita järjestettiin sekä virkamies- että ministeritasolla. Yhteistyötä tehdään niin ikään EU:n pohjoisen ulottuvuuden kumppanuusohjelmien puitteissa. Yhteistyöministerit hyväksyivät vuoden lopussa suuntaviivat, jotka koskevat yhteis-pohjoismaisten laitosten yhteistyötä Viron, Latvian ja Liettuan kanssa.

Pohjoismais-balttilaista yhteistyötä vahvistaa jatkossa myös Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Itämeren valtioiden neuvoston lisääntynyt yhteistyö, joka liittyy

muun muassa raja-alueisiin (BEN-projekti), liikenteeseen sekä tieto- ja viestintätekniikkaan (pohjoisen e-ulottuvuuden toimintasuunnitelma).

Raja-alueyhteistyön vahvistaminen

Itämeren euroalueverkosto eli BEN (Baltic Euroregional Network) on uusi raja-alueprojekti, jossa on mukana 35 Itämeren alueen kumppania. Osa niistä on Baltian maista, Venäjältä ja Valko-Venäjältä. Verkostoon osallistuu sekä useita alueellisia viranomaisia että kansalaisjärjestöjä, ja sen tavoitteena on vähentää joitakin rajaesteitä, joita EU:n uudelle ulkorajalle saattaa syntyä laajentumisen jälkeen. Projekti on Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Itämeren valtioiden neuvoston (CBSS) yhdessä rahoittama ja johtama, ja se on saanut myös EU-rahoitusta Interreg-varoista. Päävastuu on projektin niin sanotulla johtavalla kumppanilla, eli Pohjoismaiden ministerineuvoston Vilnan-toimistolla. Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoitusosuus on noin 350 000 euroa ja Itämeren valtioiden neuvoston osuus 80 000 euroa. Projektin avajaiskonferenssi järjestettiin Vilnassa 27. syyskuuta, ja projektin on tarkoitus jatkaa joulukuuhun 2007.

Suunnitteilla on konkreettisia hankkeita myös Barentsin neuvoston ja Arktisen neuvoston kanssa.

Tukea valkovenäläiselle yliopistolle

– Miten voimme taata yhdessä demokratiakehityksen jatkumisen eri puolilla maailmaa? Miten voimme edistää rauhanomaista siirtymistä demokratiaan Valko-Venäjällä? Tehtävä ei ole helppo, mutta sitäkin tärkeämpi.

Näin sanoi Tanskan pohjoismaiden yhteistyöministeri Connie Hedegaard lokakuussa järjestetyssä ”Valko-Venäjä Euroopassa” -kuulemistilaisuudessa, jossa hän pohti Pohjoismaiden mahdollisuuksia vaikuttaa Valko-Venäjän tilanteeseen. Kuulemistilaisuus oli osa Pohjoismaiden ministerineuvoston Tanskan-puheenjohtajakauden ohjelmaa, ja sen järjestivät Tanskan ulkoministeriö, Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristö sekä tanskalainen tutkimuslaitos Dansk Institut for Internationale Studier.

Connie Hedegaard esitteli tilaisuudessa muun muassa kahta Pohjoismaiden ministerineuvoston aloitteesta lähtenyttä hanketta, joista toinen on BEN-projekti ja toinen pohjoismais-eurooppalaisen tuen hankkiminen valkovenäläiselle European Humanities -yliopistolle (EHU).

Pohjoismaiden ministerineuvosto allekirjoitti EU-komission kanssa 29. joulukuuta 2005 sopimuksen projektista, jolla tuetaan EHU:n toimintaa. Siten taataan opetuksen jatkuminen viimeisessä riippumattomassa valkovenäläisessä yliopistossa, jonka maan viranomaiset sulkivat Minskissä heinäkuussa 2004. Sulkemisen jälkeen yliopisto muutti Liettuan pääkaupunkiin Vilnaan. Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri Per Unckel sanoi:

– Valko-Venäjän demokratian ja ihmisoikeuksien edistäminen on kaikkien maiden vastuulla. Pohjoismaiden ministerineuvoston toiminta on osa suurempaa ja kasvavaa panostusta Valko-Venäjän tilanteeseen. EHU:n tukeminen on myös esimerkki siitä, miten Pohjoismaiden ministerineuvosto pyrkii lisäämään yhteistyötään EU:n kanssa. Toinen esimerkki on Itämeren euroalueverkosto BEN, johon osallistuu myös Valko-Venäjä. EU:n ja Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyö on hyvä esimerkki siitä, millainen rooli erityisiä toimintaedellytyksiä ja erikoisosaamista omaavilla alueellisilla järjestöillä voi olla EU-yhteistyössä.

Yliopisto aikoo toteuttaa Vilnassa EU-komission ja Pohjoismaiden ministerineuvoston tuella useita koulutusohjelmia, jotka kaikki johtavat Euroopassa tunnustettaviin tutkintoihin. Kaikkiaan noin 350 valkovenäläistä opiskelijaa saa mahdollisuuden opiskella Vilnassa. Ministerineuvoston ja komission sopimus on kolmivuotinen ja suuruudeltaan noin 20 miljoonaa Tanskan kruunua. EU-komission tuki tulee demokratiaa ja ihmisoikeuksia edistävästä ohjelmasta European Initiative for Democracy and Human Rights. EU:n ja Pohjoismaiden ministerineuvoston lisäksi projekti saa kahdenvälistä tukea myös Suomelta ja Ruotsilta.

EHU:n perustamisen mahdollisti Liettuan hallituksen antama tuki. Pohjoismaiden ministerineuvostolla on ollut jo vuosia erittäin rakentavat yhteistyösuhteet Liettuan hallitukseen.

Valko-Venäjä ja muut Itä-Euroopan maat olivat kuluneena vuonna myös Pohjoismaiden neuvoston asialistalla.

– EU on saanut uusia naapureita, joiden toivoisi olevan demokraattisia. Nyt ei auta olla sivustakatsojana, vaan meidän on edistettävä Ukrainan kaltaisten itänaapureiden demokratiakehitystä.

Näin vetosi Liettuan varaulkoministeri Zenonas Petrauskas Pärnussa huhtikuussa järjestetyssä pohjoismais-balttilaisessa kokouksessa.

Arktiksen ilmastomuutokset

Pohjoismaiden neuvosto asettui lokakuussa pidetyssä istunnossaan tukemaan Pohjoismaiden ministerineuvoston uutta arktista yhteistyöohjelmaa vuosiksi 2006–2008. Ohjelma on jatkoa Pohjoismaiden arktisille panostuksille, ja se keskittyy koko arktisen alueen erityishaasteisiin. Ohjelma tekee Pohjolasta aktiivisen toimijan Pohjois-Euroopassa tukemalla maiden toimintaa Arktisessa neuvostossa sekä niiden panostuksia tulevaan Kansainväliseen polaarivuoteen 2007–2008.

Ohjelma keskittyy alkuperäiskansojen elinehtoihin ja taloudellisiin sekä kulttuuriin kehitysmahdollisuuksiin, ja siinä painotetaan erityisesti tutkimusta. Muita painopisteitä ovat ilmastoyhteistyö sekä raskasmetallien ja ympäristömyrkköjen leviämisen estäminen.

Pohjoismaiden ministerineuvoston arktisen yhteistyöohjelman vuosibudjetti on seitsemän miljoonaa Tanskan kruunua. Ohjelmaa täydentävät useat arktikset hankkeet, jotka toteutetaan yhteistyössä Pohjoismaiden ministerineuvoston eri ministerineuvostojen kanssa tai jotka ministerineuvostot toteuttavat itsenäisesti.

Arktiksen pohjoismaisia projekteja ja toimintoja koordinoi pohjoismaisten yhteistyöministerien asettama arktinen asiantuntijakomitea. Neuvoa-antava komitea koostuu Arktisen neuvoston pysyvistä pohjoismaisista edustajista ja itsehallintoalueiden edustajista. Asiantuntijakomitea osallistuu ministerineuvoston arktisen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja seurantaan sekä antaa lausunnot ministerineuvostolle lähetetyistä projektitukihakemuksista. Komitea piti vuosittaisen kokouksensa joulukuussa 2005, jolloin se keskusteli vuoden 2006 toiminnasta.

Vuoden aikana toteutettiin myös vireä arktinen parlamentaarikko-ohjelma, jonka aikana alaskalainen republikaanisenaattori Lisa Murkowski tapasi arktisen alueen pysyvän parlamentaarikkokomitean pohjoismaisia jäseniä. Murkowski rohkaisi vuoropuheluun paitsi muiden arktisen alueen valtioiden myös alkuperäiskansojen kanssa. Parlamentaarikkokomitean kokouksiin osallistuneet Pohjoismaiden neuvoston jäsenet ovat olleet tyytyväisiä siihen, että USA:n kiinnostus yhteistyöhön on lisääntynyt.

Yksi keskeisimmistä puheenaiheista oli USA:n suhtautuminen ilmastopolitiikkaan. Ilmastomuutoksiin keskittyvä suuri ACIA-raportti oli vuonna 2005 myös pohjoismaisten poliitikkojen päiväjärjestyksessä, ja Pohjoismaiden neuvoston valiokuntien on tarkoitus seurata ACIA-raportin sekä Arktiksen elinehtoja koskevan raportin käsittelyä.

Pohjoismaisia kokemuksia etelään

Yhdeksän Kaakkois-Euroopan kulttuuriministeriä ja muuta edustajaa allekirjoittivat Kööpenhaminassa 31. maaliskuuta 2005 historiallisen sopimuksen. Sopimuksen tavoitteena on edistää Kaakkois-Euroopan maiden kulttuurivaihtoa ja luoda alueen kulttuuriministeriöille verkosto, jossa vaihdetaan tietoja ja kokemuksia ja vahvistetaan monenvälistä kulttuuriyhteistyötä. Tanskan kulttuuriministeri Brian Mikkelsen ilmaisi tyytyväisyytensä tehdystä sopimuksesta:

– Kokemukset osoittavat, että kulttuuriyhteistyö vahvistaa kansojen välistä yhteisymmärrystä. Luotankin siihen, että nyt alkava yhteistyö luo vakautta ja menestystä tällä Euroopan alueella, jonka elämää ovat pitkään leimanneet konfliktit. Olen ylpeä siitä, että olen saanut olla isäntänä tässä allekirjoitustilaisuudessa – tämä on historiallinen tapahtuma Kaakkois-Euroopan kansoille.

Allekirjoitustilaisuuden yhteydessä pidettiin Pohjoismaiden kulttuuriministerien sekä Kaakkois-Euroopan ministerien ja edustajien yhteinen kokous. Ruotsin kulttuuriministeri Leif Pagrotsky kommentoi seuraavasti: – On hienoa huomata, että pohjoismainen esimerkki on kiirinyt näin pitkälle. Kokous osoittaa, miten tärkeää verkostoituminen on kansainvälisessä yhteistyössä.

Reklambyrå

Turistbyrå

Ministerikokous huipensi laajan, vuonna 2003 alkaneen kulttuuriprojektin, johon osallistuivat Länsi-Balkanin maat (Albania, Bosnia-Hertsegovina, Kroatia, entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia sekä Serbia ja Montenegro). Projektin tavoitteena oli yhtäältä rakentaa Pohjolan ja Länsi-Balkanin välille uusia verkostoja, toisaalta esitellä pohjoismaista yhteistyömallia.

Projektin otsikkona oli Norden – Balkan – Culture – Switch, ja se suunnattiin molempien alueiden nuorille osaajille. Projektiin sisältyi viisi alaa: musiikki, kuvataide, kirjallisuus, elokuva sekä nykytanssi ja koreografia. Lisäksi toteutettiin kulttuurilaitosten työntekijöille suunnattu vaihto-ohjelma. Kaikki projektit edellyttivät vähintään kolmen Länsi-Balkanin maan osallistumista.

Projektien suunnittelusta ja toteutuksesta vastasivat pohjoismaiset kulttuurilaitokset Pohjoismainen nykytaiteen instituutti (NIFCA), Pohjoismainen musiikkikomitea (NOMUS), Pohjoismaiden näyttämötaiteiden keskus (NordScen) sekä kirjallisuuskeskusten ja elokuvainstituuttien kaltaiset muut pohjoismaiset verkostot yhteistyössä Länsi-Balkanin laitosten kanssa.

Projektin aikana toteutettiin yli 35 erillishanketta, joista voidaan mainita käännökset, kummankin alueen uuden kirjallisuuden julkaisu ja niiden elokuvafestivaalien välinen laaja vuorovaikutus. Lisäksi järjestettiin työpajojen sarja, johon osallistui yhteensä 200 henkeä 18 taideakatemiasta ja joka johti Belgradissa ja Helsingissä nähtyyn näyttelyyn. Muista hankkeista voidaan mainita kuvataiteilijoiden laaja vierasateljeeohjelma, pohjoismaisen musiikin esittely Länsi-Balkanin festivaaleilla sekä sikäläisen musiikin esittely pohjoismaisilla festivaaleilla. Koko projekti loi osallistuneiden laitosten ja ihmisten välille verkostoja ja arvokkaita kontakteja.

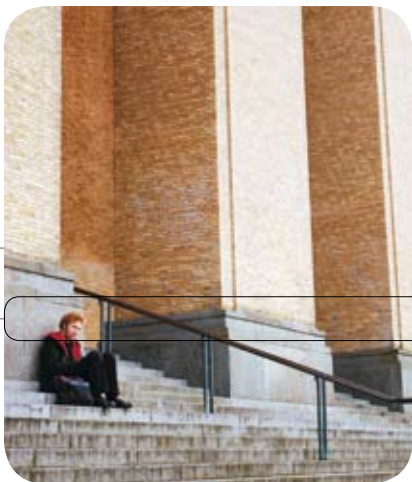
Kulttuuriprojektin tavoitteena oli myös esitellä pohjoismaista alueyhteistyötä ja sen merkitystä Pohjoismaiden kulttuurielämälle. Länsi-Balkanin viranomaiset kiittelivät projektin monenvälisyyttä, ja syksyllä 2004 aloitettiin Albanian kulttuuriministerin ehdotuksesta keskustelut kulttuurivaihtoa edistävän yhteistyöelimen perustamisesta Balkanille. Hankkeesta kiinnostuneiden maiden joukko kasvoi, ja myös Bulgaria, Romania, Kreikka sekä Turkki osallistuivat keskusteluihin, joiden huipennukseksi kulttuuriministerit allekirjoittivat Kööpenhaminassa 31. maaliskuuta Kaakkois-Euroopan kulttuuriyhteistyötä koskevan peruskirjan *Charter of the Council of Ministers of Culture of South East Europe (SEE)*.

Pohjoismainen yhteistyö on herättänyt kiinnostusta myös EU:n Barcelonan-prosessiin osallistuvissa maissa. Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri Per Unckel kertoi pohjoismaisesta yhteistyöstä saaduista kokemuksista Euro-Välimeri-yhteistyön aluekonferenssin ”The Euromed Regional Conference Barcelona +10:n” avajaisissa Barcelonassa marraskuussa. Hänet oli kutsuttu konferenssiin kertomaan, miten Pohjoismaat ovat laajentaneet yhteistyötään koko Itämeren alueelle. Unckel sanoi:

– Itämeren ympärykset ovat luoneet yhteistyömallin, jota muutkin voivat hyödyntää. Olemme oppineet, että yhteistyön on oltava konkreettista ja että osallistujien on koettava se mielekkääksi ja hyödylliseksi. EU-yhteistyöhön osallistuu pian 30 maata. Sen lisäksi tulevat kaikki ne EU:n ulkopuoliset maat, joiden kanssa unioni tekee yhteistyötä. EU:n pohjois- ja eteläosien välinen kokemustenvaihto on erittäin hyödyllistä, sillä molemmat tekevät yhteistyötä sekä EU-maiden että unionin ulkopuolisten maiden kanssa. Molemmilla alueilla on lisäksi runsaasti kehityspotentiaalia.

Konferenssi oli yksi monista tilaisuuksista, jotka edelsivät EU:n ja kymmenen Välimeren maan valtionpäämiesten ja hallitusten päämiehen välistä huippukokousta, joka järjestettiin Barcelonan prosessin alkamisen kymmenvuotispäivän kunniaksi.

Pohjoismaiden neuvoston presidentti Rannveig Guðmundsdóttir osallistui myöhään syksyllä Tiranassa järjestettyyn Mustanmeren talousyhteistyön parlamentaarisen yleiskokouksen (PABSEC) kokoukseen. Kokouksen pääaiheina olivat siirtolaisasiat sekä varsinkin ihmiskaupan ja järjestäytyneen rikollisuuden vastustaminen.

Presidentti korosti parlamenttienvälistä alueellista yhteistyötä ihmiskaupan kaltaisten ilmiöiden torjumisessa. Hänen mielestään Pohjois- ja Etelä-Euroopan välille tulisi luoda nykyistä enemmän kontaktipintoja.

Itämeren alue on kilpailukykyinen

– Olen vakuuttunut siitä, että Itämeren alue on yksi mielenkiintoisimmista alueista Euroopasta, ellei jopa kaikkein mielenkiintoisin. Itämeren ympärysmaat ovat tehneet yhteistyötä jo vuosikymmenten ajan, ja me tunnemme toisemme. Voimme olla yksimielisiä tai erimielisiä, mutta kunnioitamme yhä toisiamme kaikkine yhtäläisyyksinemme ja eroinemme. Monilla mailla on myös yhteinen kulttuuri-identiteetti.

Sitaatti on poimittu Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteerin Per Unckelin haastattelusta, joka julkaistiin Itämeren valtioiden neuvoston Baltinfo-uutiskirjeessä. Unckel korostaa haastattelussa, että alueesta ei voi tulla Euroopan johtavaa ilman tavoitteellisia toimia.

Per Unckel puhui myös lokakuussa Tukholmassa järjestetyssä Itämeren kehitysfoorumin (Baltic Development Forum, BDF) kokouksessa. Aineena oli Pohjoismaiden ministerineuvoston pohjoisen ulottuvuuden innovaatiotyöryhmä, jossa on jäseniä 11:stä Itämeren ympärysmaasta. Tutkimus ja innovaatio ovat Pohjoismaiden ministerineuvoston keskeisiä panostusalueita, ja ministerineuvoston mielestä on tärkeää edistää koko Itämeren alueen kehitystä. Itämeren kehitysfoorumin kokouksessa Pohjoismaiden ministerineuvostoa pyydettiin luotsaamaan niin sanottua Itämeri-aloitetta (Baltic Sea Initiative, BSI), joka on Itämeren alueen kilpailukykyä edistävä verkostojen verkosto. Itämeri-yhteistyötä kehitetään myös EU:n pohjoisen ulottuvuuden puitteissa.

Pohjoismaiden ministerineuvosto kehittää aktiivisesti pohjoisen ulottuvuuden ympäristökumppanuutta sekä sosiaali- ja terveysalan kumppanuutta. Lisäksi pohjoisen ulottuvuuden yhteistyöhön sisältyy ”Pohjoinen e-ulottuvuus”, johon liittyen Pohjoismaiden ministeri-

neuvosto tekee tiivistä yhteistyötä muun muassa Itämeren valtioiden neuvoston kanssa. Hankkeista voidaan mainita tietotekniikan käyttöä koskevien tilastojen kehittäminen sekä yhteistyö pohjoismaisen Nordunetin kanssa edistyksellisen tietoteknisen infrastruktuurin luomiseksi tutkimustarpeisiin.

Itämeren haavoittuvainen meriympäristö

Rehevöitymisen aiheuttamat leväkukinnat olivat taas suuri ongelma Itämerellä. Ongelmaan keskittyivät myös kaikista Itämeren maista tulleet parlamentaarikot, jotka kokoontuvat Liettuan Vilnassa elokuussa järjestettyyn 14:een Itämeren parlamentaarikkokonferenssiin (Baltic Sea Parliamentary Conference, BSPC).

– Itämeren tila on kaikkea muuta kuin tyydyttävä. Teollisuuden, maatalouden ja Itämeren rantakaupunkien saasteet ovat saaneet levät kasvamaan. Meillä parlamentaari-koilla on velvollisuus lisätä poliittista painetta näiden asioiden ratkaisemiseksi. Näin sanoi Pohjoismaiden neuvoston presidentti Rannveig Guðmundsdóttir konferenssin avajaisissa pitämässään puheessa. Neuvoston Tanskan-valtuuskunnan puheenjohtaja Ole Stavad ihmetteli, miksi Venäjä suhtautuu varauksellisesti pyrkimykseen saada Itämeri luokitelluksi erityisen herkäksi merialueeksi. Luokitus voisi johtaa yksirunkoisten öljyalusten kieltämiseen. Konferenssissa hyväksyttiin päätöslauselma, jonka mukaan Itämeren alueen politiikat pyrkivät muun muassa edistämään aktiivisesti EU:n uuden meriympäristön suojelupolitiikan kehittämistä.

Pohjoismaiden neuvoston ja Itämeri-yhteistyön parlamentaarikot ovat jo vuosia yrittäneet saada Itämerelle erityisen herkän merialueen (PSSA) aseman. YK:n alaisen Kansainvälisen merenkulkujärjestön IMO:n odotetaan antavan Itämerelle kyseisen luokituksen kesällä 2006, mikä tiukentaisi Itämeren laivaliikenteen sääntöjä ja parantaisi siten meriturvallisuutta. Asiaa on käsitelty myös Pohjoismaiden ministerineuvostossa.

Pohjoismaiden ministerineuvosto on jatkanut ympäristöpanostuksiaan ja edistänyt Itämeren meriympäristön parantamista toteuttaen pelkästään vuonna 2005 seitsemän rehevöitymisen ehkäisyyn keskittyneitä projekteja, joihin käytettiin yhteensä yli 2,8 miljoonaa Tanskan kruunua.

Kestävä Pohjola

Vuoden aikana hyväksyttiin uusia toimintaohjelmia, jotka koskevat muun muassa ympäristö-, energia-, elintarvike- ja metsätalousyhteistyötä ja joiden taustalla on uusi kestävän Pohjolan strategia. Panostukset pohjoismaiseen ruokaan, terveyteen, meritutkimukseen, rannikkokalastuksen tulevaisuuteen ja EU:n kemikaalidirektiiviin liittyvät kaikki tähän strategiaan, joka sai paljon huomiota osakseen vuonna 2005.

Uusi pohjoismainen kestävän kehityksen strategia

Pohjoismaiset yhteistyöministerit hyväksyivät tarkistetun pohjoismaisen kestävän kehityksen strategian, jossa määritellään kestävän kehityksen tavoitteet tulevaisuuteksi 20 vuodeksi ja joka sisältää myös useiden eri alojen konkreettisia tavoitteita ja hankkeita vuosiksi 2005–2008. Strategiaa vahvistettiin sisällyttämällä siihen aiempaa enemmän kestävän kehityksen sosiaalisia ja taloudellisia näkökohtia.

Strategiaa on esitelty kansainvälisesti muun muassa EU:ssa, YK:ssa ja OECD:ssä, jotta muutkin maat ja alueet saisivat virikkeitä kestävän kehityksen edistämiseen.

Kestävän kehityksen strategiaa täydentävät erilliset indikaattorit, joilla voidaan seurata kestävän kehityksen tasoa tai toimenpiteiden tehokkuutta suhteessa hallitusten määrittelemiін tavoitteisiin.

Energia, ympäristö ja kestävä kehitys

Pohjoismaiden hallitusten energiayhteistyötä ohjaa vuosina 2006–2009 uusi toimintasuunnitelma, joka hyväksyttiin vuonna 2005. Siinä todetaan, että pohjoismaisen yhteistyön on vaikutettava aktiivisesti Pohjoismaiden ja Euroopan energiapolitiikan kehittämiseen. Toimintasuunnitelmalla on Pohjoismaiden neuvoston ympäristö- ja luonnonvaravaliokunnan parlamentaa-

rikkojen täysi tuki, ja myös neuvoston istunto antoi tukensa ohjelmalle. Pohjoismaisella energiayhteistyöllä on kolme pääaluetta, joihin keskityttiin myös vuonna 2005: energiamarkkinat, kestävät energiajärjestelmät, Pohjoismaat kansainvälisessä yhteistyössä.

Pohjoismaat ovat jo 20 vuoden ajan panostaneet energiantutkimukseen, mikä on vahvistanut maiden tutkimusympäristöjä, synnyttänyt laajan tietoverkoston ja kehittänyt siten alan ja sen hallinnon osaamista. Tämä vahva pohja on antanut Pohjoismaiden teollisuudelle mahdollisuuden osallistua uuden tekniikan kehittämiseen ja käyttöönottoon sekä auttanut teollisuutta säilyttämään sen vahvan kansainvälisen kilpailuase-man energiasektorilla.

Sekä energiaministerit että parlamentaarikot tekivät vuonna 2005 laajaa yhteistyötä balttilaisten ja venäläisten kollegojensa kanssa muun muassa Itämeren energiayhteistyön BASRECin (Baltic Sea Region Energy Co-operation) puitteissa.

Pohjoismaiden ympäristöministerit pitivät yhtä viimeisteltäessä kansainvälistä SAICM-kemikaalistrategiaa, samoin viimeisissä ratkaisevissa neuvotteluissa, jotka koskivat EU:n REACH-kemikaaliuudistusta. Myös pohjoismaiset parlamentaarikot edistivät REACHin hyväksymistä.

Pohjoismaiden ympäristöministerit korostivat vuonna 2005 sitä, että kaikkein vaarallisimmat kemikaalit tulisi REACHin seurauksena korvata vähemmän vaarallisilla. Pohjoismaat vaativat myös, että kemiallisten aineiden tuottajilla ja maahantuojilla tulisi olla vastuu siitä, etteivät aineiden tuotanto ja käyttö vahingoita ympäristöä ja terveyttä. Koska teollisuus on Pohjoismaiden suurin kemiallisten aineiden käyttäjä, on tärkeää varmistaa, että käyttäjille tiedotetaan aineiden vaarallisuudesta ja käytön edellyttämistä varotoimenpiteistä.

Pohjoismaiden ympäristöministerit keskittyivät vuonna 2005 myös ympäristötekniikkaan, sillä mailla on yhdessä ja erikseen laaja asiantuntemus kyseisellä alalla ja ne voivat siten luoda uusia ratkaisuja kauaskantoisten ympäristöhyötyjen saavuttamiseksi. Työn tuloksena oli pohjoismainen ympäristötekniikan julkaisu, joka sisältää useita esimerkkejä Pohjoismaiden edelläkävijäasemasta laivaliikenteen, energiatehokkaan rakentamisen sekä biotalouden kuten maa- ja metsätalouden alalla.

Pohjoismaisen ympäristöyhteistyön toimintaohjelma kattaa sekä Pohjoismaiden sisäisen yhteistyön että EU:hun liittyvän yhteistyön, ja se keskittyy neljään alueeseen: *ympäristö ja terveys, meri, luonto, kulttuuriympäristö ja luonnon virkistyskäyttö sekä kestävä tuotanto ja kulutus*.

Rannikkokalastuksella on tulevaisuus

Onko Pohjoismaiden rannikkokalastuksella kehitysmahdollisuuksia, ja miten kalastajat voivat vaikuttaa omaan tilanteeseensa? Näihin kysymyksiin etsittiin vastauksia Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston järjestämässä konferenssissa, joka käsitteli rannikkokalastuksen tulevaisuutta. Konferenssi pidettiin Tanskan Grenaassa 2.–3. toukokuuta 2005.

Rannikkokalastuksella on vakavia haasteita kaikkialla Pohjolassa – ja vaikka pienistä aluksista passiivisilla välineillä tapahtuva kalastus onkin tyypillistä pienille rannikkoyhteisöille, maiden välillä on suuria eroja. Kalastuksen kriisi johtaa siihen, että yhä useammat pienet alukset korvataan suuremmilla. Se vaikeuttaa kalastajien rekrytointia ja uhkaa pienten yhteisöjen toimeentulomahdollisuuksia.

Greanaan rannikkokalastuskonferenssin järjestelyihin osallistui Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston lisäksi myös useita muita järjestöjä, ja se kokosi eturivin parlamentaarikkoja, järjestöväkeä ja kalastusalan virkamiehiä kaikkialta Pohjoismaista. Rannikkokalastusjärjestöt laativat ennen konferenssia kalastuksen tulevaisuutta koskevan julistuksen, jota käsiteltiin konferenssissa. Rannikkokalastajat hyväksyivätkin kalastajien oikeuksia käsittelevän julkilausuman, jossa he muun muassa pyytävät Pohjoismaiden hallituksia kumoamaan kalastuskiintiöiden myyntioikeuden.

– Pyrimme takaamaan kalastuselinkeinon kannattavuuden, ja tämä koskee pitkällä aikavälillä myös rannikkokalastusta, Tanskan elintarvikeministeri Hans Christian

Schmidt sanoi konferenssissa. Kuluttajat haluavat laadukasta tuoretta kalaa, ja juuri rannikkokalastajat pystyvät sitä tarjomaan, hän totesi.

Pohjoismaiden neuvoston jäsenen Kristen Touborg Jensenin mielestä kalastuselinkeinon tulevaisuus voidaan turvata lisäämällä tietämystä kestävästä pyyntimene- telmistä sekä niistä kalastuskoulutuksen periaatteista, joihin Pohjoismaiden ministerineuvosto keskittyi raportissaan *Marine Kundskabsbehov*. Touborg Jensen pyysikin Pohjoismaiden ministerineuvostoa arvioimaan, voidaanko pohjoismaisten kalastajien koulutukseen liittyvää yhteistyötä laajentaa hyödyntämällä maiden välisiä nykyisiä koulutussopimuksia.

Meriympäristön pohjoismaista huippututkimusta

Pohjoismaiset yhteistyöministerit perustivat vuonna 2005 Pohjoismaisen meriakatemian, jonka tavoitteena on luotsata pohjoismaista meriympäristötutkimusta. Akatemian avasivat Norjan tuolloinen kalastusministeri ja pohjoismainen yhteistyöministeri Svein Ludvigsen, Islannin elinkeinoministeri ja yhteistyöministeri Valgerður Sverrisdóttir sekä Färsaarten yhteistyöministeri Jógvan við Keldu.

– Uskon, että Pohjoismaat voivat tämän tutkimuslaitosten yhteishankkeen avulla jälleen kerran osoittaa innovatiivisuutensa meidän kaikkien parhaaksi, Svein Ludvigsen sanoi.

Pohjoismaisen meriakatemian tarkoituksena on kehittää meriympäristön ja kalastuksen tutkimuksen pohjoismaista osaamista, mukaan lukien kaikkea, mikä liittyy meren luonnonvaroihin, meren koko ekosysteemiin, luonnonvarojen kestävään käyttöön, pyyntiin, merestä saatavien tuotteiden jalostukseen sekä vesiviljelyyn. Pohjoismaisen meriakatemian taustalla ovat Kalantutkimuksen pohjoismainen työryhmä NAF ja NordForsk, jotka kumpikin tukevat akatemian toimintaa viidellä miljoonalla Tanskan kruunulla viiden vuoden ajan.

Terveyttä terveellisellä ruoalla

Pohjoismaissa keskityttiin vuonna 2005 terveellisen ruokavalion edistämiseen ja lihavuuden sekä elämäntapasairauksien ehkäisyyn. Pohjoismaiden ministerineuvosto aikoo laatia uuden toimintasuunnitelman, joka koskee elämänlaadun ja terveyden parantamista. Suunnitelmaa pohjustettiin vuonna 2005 järjestetyillä seminaareilla ja työryhmäkokouksilla, joissa pohdittiin terveellisen ruokavalion vaikutuksia. Pohjoismaalaisten

terveys on parempi kuin eurooppalaisten naapureiden, mutta hälytyskellot soivat meilläkin, ja nyt tarvitaan toimia alati leviävän maailmanlaajuisen lihavuusepidemian torjumiseksi. Pohjoismaalaisten elämäntapojen samankaltaisuus antaa hyvän perustan yhteispohjoismaiselle toimintasuunnitelmalle, joka voi tukea maiden omaa politiikkaa ja toimintaa.

Toimintasuunnitelman poliittiset puitteet määriteltiin vuonna 2005, ja niihin sisältyy muun muassa nykyistä vahvempi yhteispohjoismainen vaikuttaminen kansainväliseen keskusteluun, yksityisten sidosryhmien vastuunotto, tiedonvaihdon ja yhteisen valvonnan lisääminen, tutkimus ja kehitys sekä yhteiset tavoitteet. Varsinaisia konkreettisia toimia pohdittiin marraskuussa 2005 järjestetyssä suuressa osapuolikonferenssissa, johon osallistui yli 150 henkeä. Konferenssin ehdotukset voidaan tiivistää seuraavasti:

- lapsille suunnatun epäterveellisen ruoan tv-mainonnan rajoittaminen
- teollisuuden edustajan ehdotus, jonka mukaan viranomaiset voisivat hyvän asian edistämiseksi hyödyntää teollisuuden osaamista siitä, miten lapsille viestitään asioista myönteisellä tavalla
- raskaana oleviin naisiin kohdistettavat toimenpiteet, mukaan lukien imetystä ja lasten ravitsemusta koskeva neuvonta
- keskittyminen lapsiin ja sosioekonomisesti heikkoihin ryhmiin
- kaikenlaisen liikunnan edistäminen
- tutkimus ja innovaatioyhteistyön vahvistaminen
- pohjoismainen tietokanta, johon kerätään terveyskampanjoita koskevia ideoita, kokemuksia ja yhteispohjoismaisia suuntaviivoja
- elintarvikkeiden kuluttajamerkintöjen parantaminen.

Maailman ravintopäivän vietto

Yli 750 lasta ja nuorta saapui Pohjoismaiden ministerineuvoston sinteeristöön 13. lokakuuta 2005, jolloin vietettiin Maailman ravintopäivää. FAO:n tämänvuotisen ravintopäivän aiheena oli ”Maatalous ja kulttuurienvälinen ymmärrys”. Tavoitteena oli lisätä maiden ja kaupunkien välistä kulttuurista vuoropuhelua ja näyttää

esimerkkejä eri Pohjoismaiden sadosta. Lisäksi haluttiin näyttää, miten elintarvikkeita käsitellään ennen kuin ne päätyvät einkeiksi supermarketien kylmätkäihin ja sieltä edelleen kuluttajille.

Yhteiskunnallisen kehityksen vuoksi kaupunkilaisilla ei ole enää perustietoja siitä, mistä ruoka tulee. Sen vuoksi Pohjoismaiden lapset ja aikuiset eivät pohdi kovinkaan paljon sitä, mitä he syövät, mitä on mahdollista syödä, miten terveellistä ruoka on ja miten luontoa tulisi kohdella kestävä kehityksen takaamiseksi.

Kun lapset pääsivät fyysiseen kontaktiin eläinten ja kasvien kanssa, maistelivat ruokia ja leikkivät leikkejä, he tulivat tietoisiksi pohjoismaisten raaka-aineiden ja elintarvikkeiden monipuolisuudesta ja terveellisen ruoan vaikutuksesta heidän hyvinvointiinsa. Samalla he saivat käsityksen siitä valtavasta erosta, joka vallitsee meidän syömämme ruoan ja sen yksinkertaisen ravinnon välillä, joka on yhä nykyään aterian tärkein osa maailman köyhimmissä osissa.

Maailman ravintopäivän viettoon liittyi myös panostus uuteen pohjoismaiseen keittotaitoon. Yli 2 000 ihmistä löysi perjantaina 14. lokakuuta tiensä Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston soihduin valaistulle sisäpihalle, jossa järjestettiin unohtumaton ilta aiheesta ”Uusi pohjoismainen ruoka”. Illan aikana tarjottiin ruokaa, joka oli tehty pohjoismaisista raaka-aineista uudella ja virkistävällä tavalla.

Pohjoismaiden kalastus-, maa- ja metsätalous- sekä elintarvikeministerit hyväksyivät Århusissa 30. kesäkuuta 2005 julistuksen nimeltä Uusi pohjoismainen ruoka. Ministerit uskovat, että määrätietoinen panostus Uuteen pohjoismaiseen ruokaan antaa hyvät mahdollisuudet nousta alan edelläkävijäksi. Kyseessä on yhtenäinen ja monialainen panostus, joka voi näyttää suuntaa pohjoismaisen keittotaidon ja ruokakulttuurin kehitykselle sekä Pohjoismaissa että kansainvälisesti. Hankkeen tavoitteena on lisäksi auttaa kehittämään monipuolinen valikoima pohjoismaisia maa- ja kalatalouden raaka-aineita sekä elintarvikkeita ja edistää siten myös väestön terveyttä ja elämänlaatua. Julistus oli jatkoa uutta pohjoismaista keittiötä koskevalle manifestille, joka hyväksyttiin aiemmin järjestetyssä pohjoismaisessa keittiösymposiumissa.

Ministerit käynnistivät Uutta pohjoismaista ruokaa koskevan konkreettisen esiprojektin, jonka tavoitteena on suunnitella alalle kauaskantoisia hankkeita.

Pohjoismaiden kulttuuri

Vuoden 2005 pohjoismaista kulttuuriyhteistyötä hallitsivat kulttuuritoiminnan tehostamispyrkimykset. Suuri pohjoismainen design-näyttely jatkoi kierrostaan, ja Japanin maailmannäyttelyn yhteispohjoismainen paviljonki oli menestys.

Pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön uusi rakenne

Pohjoismaiden kulttuuriministerit päättivät vuonna 2005 uudistaa pohjoismaista kulttuuriyhteistyötä sekä tehdä siitä entistä joustavampaa ja avoimempaa uusille työskentelymuodoille niin Pohjoismaissa kuin kansainvälisestikin. Uudistus vapauttaa varoja hallinnosta varsinaisen sisällön tuottamiseen, mikä mahdollistaa taiteilijoiden ja taiteenlaajien nykyistä laajemman pohjoismaisen vuorovaikutuksen sekä uudet panostukset ja ohjelmat. Kulttuuriyhteistyön 20 komiteasta ja laitoksesta yhdeksän lakkautetaan, mutta niiden toimintoja jatketaan osana uutta rakennetta.

Seuraavat yhteistyöelimet, komiteat ja laitokset lakkautetaan: kulttuuri- ja joukkoviestinyhteistyön, lasten- ja nuortenkulttuurin sekä ulkomailla toteutettavien pohjoismaisten kulttuuriprojektien johtoryhmät, Pohjoismaiden lehtimieskeskus, Pohjoismainen nykyaiteen instituutti NIFCA, Pohjoismainen musiikkikomitea NOMUS, Pohjoismainen kirjallisuus- ja kirjastokomitea NordBok, Pohjoismaiden näyttämötaiteiden keskus NordScen sekä Pohjoismainen museokomitea. Seuraavat laitokset jatkavat toimintaansa: Pohjoismainen kulttuurirahasto, Pohjoismainen elokuva- ja televisiorahasto ja Viestintätutkimuksen pohjoismainen dokumentointikeskus Nordicom sekä Pohjolan talot ja pohjoismaiset instituutit Islannissa, Grönlannissa, Färsaarilla, Ahvenanmaalla ja Helsingissä.

Kulttuuriministerit päättivät myös perustaa uudistuvan yhteistyön kaksi ensimmäistä ohjelmaa. Toinen on

taiteilijoiden ja eri alojen taiteenharjoittajien liikkuvuus- ja vierasateljeeohjelma. Toinen taas on kauan valmisteltu pohjoismainen yhteistyöohjelma, joka keskittyy lasten ja nuorten tietokonepeleihin. Uusimuotoinen kulttuuriyhteistyö käynnistyy lopullisesti vuoden 2007 alussa.

Uusi pohjoismainen elokuvapalkinto

Vuonna 2005 perustettiin uusi Pohjoismaiden neuvoston elokuvapalkinto. Palkinto jaettiin ensimmäisen kerran kokeiluluontoisesti neuvoston 50-vuotisjuhlassa vuonna 2002, mutta vuonna 2005 se jaettiin ensimmäisen kerran pysyvästi palkintona. Palkinnon sai tanskalaiselokuva *Drabet* (Tappo), ja se jaettiin käsikirjoittajalle, ohjaajalle ja tuottajalle.

Drabet päättää ohjaaja Per Flyn trilogian, joka kuvaa Tanskan luokkayhteiskuntaa. Palkintolautakunta toteaa perusteluissaan, että *Drabet* on suuri pohjoismainen elokuva, joka puhuu sydämeästään ajattomista kysymyksistä mutta tekee sen meidän aikamme kielellä ja omilla ehdoillaan.

Elokuvapalkinnon lisäksi Pohjoismaiden neuvosto jakoi kolme muuta palkintoa. Kirjallisuuspalkinnon sai islantilainen Sjóń romaanistaan *Skugga-Baldur* (suom. Tuomas Kauko). Musiikkipalkinnon sai norjalaisyhtye Cikada pohjoismaisen nykymusiikin monivuotisesta edistämisestä, ja luonto- ja ympäristöpalkinnon sai norjalainen Ann-Cecile Norderhaug Pohjoismaiden kulttuurimaisemien hyväksi tekemästään ainutlaatuisesta työstä.

Kongon historian pohjoismaiset jäljet

Tukholman Etnografisessa museossa avattiin 18. marraskuuta uusi kiertävä näyttely *Kongospår*, suomeksi *Kohtaamispaikkana Kongo*.

Näyttely on Pohjoismaiden etnografisten museoiden ja kiertävistä näyttelyistä vastaavan ruotsalaisen Riksställningarin yhteistyöhanke.

Kohtaamispaikkana Kongo -näyttelyllä halutaan herättää keskustelua siitä, millainen osuus ja rooli Pohjoismailla oli yhdessä Euroopan raaimista kolonisaatioprojekteista. Näyttely kertoo pohjoismaisista lähetysaarnajista, insinööreistä, sotilaista ja löytöretkeilijöistä sekä siitä, millaisia jälkiä he ovat jättäneet Kongon historiaan.

Kohtaamispaikkana Kongo -näyttely esittelee esineitä, jotka kertovat pohjoismaalaisten 130-vuotisesta läsnäolosta Kongossa, ja siinä pohditaan myös kulttuuriperintöä ja historiallista vastuuta koskevia tärkeitä kysymyksiä. Yli 1 500 pohjoismaalaista osallistui eri tavoin belgialaisten kolonisaatioon sekä edistäen että kritisoiden sitä. Näyttelyn yhteydessä järjestetään seminaareja, jotka on tarkoitettu paitsi alan tutkijoille myös suurelle yleisölle.

Pohjoismaiden kulttuurirahasto myöntää joka toinen vuosi suuren apurahan Pohjoismaiden museoiden väliselle yhteistyöprojektille. Apurahan nimenä on *Vuoden pohjoismainen näyttely*. Kongo-näyttely sai vuonna 2003 kolmen miljoonan Tanskan kruunun suuruisen apurahan.

Pohjoismaat yhdessä Japanin maailmannäyttelyyn

Japanin Aichissa järjestetyn maailmannäyttelyn yhteispohjoismainen paviljonki houkutteli 2,3 miljoonaa kävijää ja oli siten yksi näyttelyn suosituimmista. Näyttely kesti 185 päivää, ja paviljongissa järjestettiin sen aikana kunkin Pohjoismaan kansallinen päivä, yksi pohjoismainen päivä sekä Muumi- ja Peppi Pitkätossu-päivät. Paviljongin monipuolisesta kulttuuriohjelmasta voidaan mainita vuoden kirjallisuuspalkinnon saajan

Sjónin vierailu ja noin sadan pohjoismaisen artistin esiintymiset.

Pohjoismainen paviljonki oli Pohjoismaiden ja Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteisprojektin. Paviljongin teemana oli kestävä kehitys, johon liittyen esiteltiin uusiutuvia energianlähteitä, ympäristötekniikkaa ja luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä. Kestävä kehitystä ilmensi myös paviljongin arkkitehtuuri, jolle olivat ominaisia pelkistetyt linjat sekä vaaleat ja puhtaat värit. Rakennusmateriaaleina käytettiin pohjoismaista kiveä ja puuta.

Näyttely avautui huhtikuussa, ja sen ohjelma ulottui dysleksiaseminaarista pohjoismaisten rock-artistien vierailuihin. Pohjoismaiden ministerineuvosto järjesti paviljongissa seminaarit, joissa käsiteltiin pohjoismaista tasa-arvoa sekä pienten maiden kilpailukyvyyn parantamista tutkimus- ja innovaatioyhteistyön avulla. Näyttelyssä vieraili Ruotsin, Norjan ja Tanskan kuninkaallisten lisäksi suuri joukko ministereitä ja Pohjoismaiden neuvoston presidenttiä.

Pohjoismaat Göteborgin kirjamesseilla

Pohjoismaiden neuvosto ja Pohjoismaiden ministerineuvosto osallistuivat myös vuonna 2005 Göteborgin Bok & Bibliotek-kirjamesseille, jotka ovat Pohjoismaiden suurimmat. Messeilla vieraili noin 110 000 henkeä ja jopa 1 400 toimittajaa.

Pohjoismaiden monia lahjakkaita kirjailijoita tehtiin tunnetuksi julkaisemalla lajissaan ensimmäinen antologia, jossa on tekstejä kaikilta Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2005 kirjallisuuspalkintoehdokailta. *Litteratur i Nord* -antologia julkistettiin kirjamesseilla järjestetyssä seminaarissa, jossa kolme palkintoehdokasta keskusteli muun muassa palkintoehdokkuuden merkityksestä. Kaikkien mielestä ehdokkuuden saaminen ja varsinkin voitto ovat suuria kunnianosoituksia. Samalla ei pidä aliarvioida myöskään niitä mahdollisuuksia, joita ehdokkuuden tuoma mediajulkisuus tuo tai joita pohjoismaiset kirjailijat saavat toistensa tapaamiseen erilaisissa ehdokastilaisuuksissa. Osa kirjailijoista oli huomannut ehdokkuuden lisänsä kiinnostusta heidän kirjojensa kääntämiseen paitsi Pohjoismaiden kielille myös muille kielille.

Kirjamessuilla järjestettiin seminaari myös siitä, miten skandinaavisia kieliä ymmärretään naapurimaissa. Lähtökohtana oli Pohjoismaisen kulttuurirahaston rahoittama tutkimus, jonka otsikkona oli *Håller språket ihop Norden?* (Pitääkö kieli Pohjolaa koossa?).

Tutkimusraportissa selvitetään ruotsin, norjan ja tanskan ymmärtämistä Pohjoismaissa, ja siitä ilmenee suuria muutoksia 1970-lukuun verrattuna. Nykynuoret ymmärtävät toistensa kieliä huomattavasti huonommin kuin heidän vanhempiansa sukupolvi. Lundin yliopiston pohjoismaisten kielten laitoksen tekemään tutkimukseen osallistui runsaat 1 800 nuorta eri puolilta Pohjolaa. Nuorten naapurikielten ymmärtämisen lisäksi tutkimuksessa selvitettiin, miten hyvin heidän vanhempansa ymmärtävät naapurikieliä ja miten hyvin nuoret osaavat englantia. Tutkimus osoitti pohjoismaisten nuorten osaavan englantia erittäin hyvin – itse asiassa jopa paremmin kuin naapurikieliä.

Arvot ja yhteiskunnallinen kehitys

Onko ”moniuskonnollisuus” Pohjolassa arvokasta vai arvotonta, kysyttiin Norjan Alattiossa helmikuussa järjestetyssä konferenssissa, jonka aiheena olivat Pohjoismaiden uskonnolliset arvot. Konferenssin avasi Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri Per Unkel, ja sen muut osanottajat olivat kaikkialta Pohjoismaista tulleita uskontotieteilijöitä, historioitsijoita ja poliitikkoja.

Konferenssin lähtökohtana on Pohjoismaiden ministerineuvoston tutkimusohjelma ”Pohjola ja Eurooppa”, jonka pääpaino oli humanistisessa ja yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Tutkimusohjelmassa syntyi yli 50 kirjaa ja satoja tieteellisiä artikkeleita.

Yhteiskunnallinen kehitys kulkee kohti monikulttuurisia pohjoismaisia ja eurooppalaisia yhteiskuntia, ja uskonto vaikuttaa monikulttuurisessa yhteiskunnassa tulevaisuuden arvovalintoihin. Konferenssissa pohdittiin, onko näköpiirissä kehitys, joka ei perustu yhteen ainoaan oikeaan uskontoon vaan suvaitsevuuteen muiden uskontoja kohtaan. Konferenssin aiheista voidaan mainita kotouttaminen, nuoret ja elämäkatsomus, jotka kytkettiin uskonnon yhteiskunnallisesta merkityksestä parhaillaan käytäviin keskusteluihin.

Tiedotus- ja julkaisutoiminta

Tiedotustoiminta

Pohjoismaiden neuvostolla ja Pohjoismaiden ministeri-neuvostolla on yhteinen Internet-sivusto www.norden.org. Sivuston tekstit kirjoitetaan pääasiassa skandinaavisilla kielillä, eli ruotsiksi, norjaksi tai tanskaksi, mutta suuri osa niistä käännetään myös suomeksi, islanniksi ja englanniksi.

Sivustossa julkaistaan arkipäivisin lyhyitä uutisia, jotka käsittelevät Pohjoismaita ja pohjoismaista yhteistyötä. Uutisia lähetetään myös sähköpostitse tuhansille tilaajille Pohjoismaihin ja niiden ulkopuolelle. Uutiset julkaistaan skandinaavisilla kielillä, suomeksi, islanniksi ja englanniksi.

Sivustossa www.norden.org julkaistaan myös Analys-Norden-verkkolehteä, jossa on poliittisia analyyseja Pohjoismaista. AnalysNorden ilmestyy kerran kuukaudessa skandinaavisena, suomalaisena ja islantilaisena versiona.

Top of Europe on sähköinen uutiskirje, jossa käsitellään Pohjoismaita ja pohjoismaista yhteistyötä. Viikko Pohjolassa on myös sähköinen uutiskirje, jossa on poimintoja www.norden.org-sivustossa julkaistuista uutista.

Pohjoismaiden neuvosto ja Pohjoismaiden ministerineuvosto julkaisevat erikielisiä tietolehtisiä, joissa kerrotaan lyhyesti yhteistyöalueista. Tietolehtisiä voi tilata painettuina versiona, tai niitä voi ladata verkosta PDF-muodossa.

Julkaisutoiminta

Pohjoismaiden neuvosto ja Pohjoismaiden ministerineuvosto julkaisevat vuodessa 150–200 raporttia ja kirjaa. Julkaisuja ilmestyy käytännössä kaikilta pohjoismaisilta yhteistyöalueilta.

Tässä muutama esimerkki tuoreista julkaisuista:

- Nordisk statistisk årsbok / Nordic Statistical Yearbook 2005. Pohjoismaiden tilastollinen vuosikirja sisältää vertailukelpoisia tilastoja, jotka valottavat selkeästi viiden Pohjoismaan ja kolmen itsehallintoalueen yhtäläisyyksiä ja eroja.
- Norden som global vinderregion. Pohjola globaalina voittaja-alueena -keskustelukirjassa käsitellään Pohjoismaiden tulevaisuutta, ja 27 pohjoismaista elinkeinoelämän, hallinnon, tieteen ja kulttuurin vaikuttajaa esittää siinä oman näkemyksensä Pohjoismaiden vahvuuksista ja mahdollisuuksista tulevaisuuden globaalissa taloudessa.
- Nordic Nutrition Recommendations. Pohjoismaiset ravitsemussuositukset -kirja sisältää päivittäistä ruokavaliota koskevat suositukset.

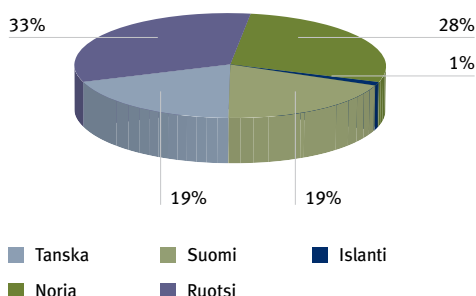
- Pohjolalla on paljon annettavaa. Tässä Pohjoismaiden lukiolaisille ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoille suunnatussa keskustelukirjassa käsitellään pohjoismaista identiteettiä ja Pohjolan asemaa uudessa Euroopassa. Viisi Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkinnon saajaa esittelee näkemyksiään pohjoismaisuudesta, eurooppalaisuudesta ja maailmankansalaisuudesta.
- Litteratur i Nord. Pohjoismaiden kirjallisuus -antologiassa on tekstejä kaikilta Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2005 kirjallisuuspalkintoehdokailta.

Lisätietoja julkaisuista saa osoitteesta www.norden.org/publikationer. Sivulta voi etsiä ja tilata julkaisuja, minkä lisäksi voi tilata Uusia julkaisuja -uutiskirjeen, josta saa tietoa tilaajan valitsemien aihealueiden uusista julkaisuista.

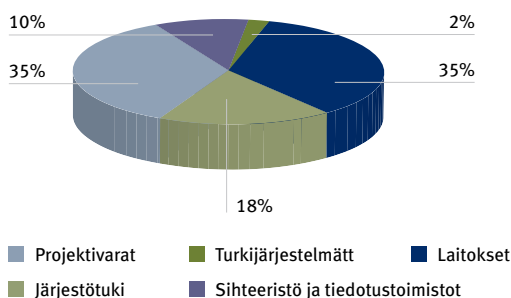
Tietoa Pohjoismaiden neuvostosta ja Pohjoismaiden ministerineuvostosta

Pohjoismaiden ministerineuvosto. Maiden maksuosuudet 2005

Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti oli 817,517 miljoonaa Tanskan kruunua. Eri Pohjoismaiden maksuosuudet määräytyvät niiden bruttokansantulon perusteella. Itsehallintoalueet eivät osallistu Pohjoismaiden ministerineuvoston toiminnan rahoittamiseen.

Pohjoismaiden ministerineuvosto. Budjettikohdat 2005

Pohjoismaiden ministerineuvosto. Budjetti 2005 pääalueittain

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Pohjoismaiden ministerineuvosto on Pohjoismaiden hallitusten virallinen yhteistyöfoorumi. Yhteistyössä ovat tärkeällä sijalla myös epäviralliset tapaamiset ja keskinäinen tiedonvaihto.

Ministerineuvoston tehtävänä on vahvistaa pohjoismaista identiteettiä ja yhteistyötä sekä edistää Pohjoismaiden etuja kansainvälisissä yhteyksissä. Yhteistyö on valtioidenvälistä, ja näin ollen päätösten on oltava yksimielisiä.

Pohjoismaiden ministerineuvoston kokoonpano riippuu kulloinkin käsiteltävistä asioista, sillä jokaista yhteistyöaluetta varten on oma ministerineuvostonsa. Päävastuu Pohjoismaiden ministerineuvoston toiminnasta on pääministereillä. Yhteistyön päivittäisestä koordinoinnista vastaavat puolestaan pohjoismaiset yhteistyöministerit ja heidän valtuuttamansa Pohjoismaiden yhteistyökomitea. Valtaosa ministerineuvostoista kokoontuu useita kertoja vuodessa. Ministerineuvostojen apuna toimivat virkamieskomiteat, jotka valmistelevat ministerineuvostojen päätöksiä yhdessä ministerineuvoston sihteeristön kanssa.

Pohjoismaiden ministerineuvostossa on 1. tammikuuta 2006 alkaen seuraavat ministerineuvostot:

- työmarkkina- ja työympäristöpolitiikka
- elinkeino-, energia- ja aluepolitiikka
- kalastus-, maa- ja metsätalous- sekä elintarvikkeet
- kulttuuriyhteistyö
- tasa-arvoasiat
- lainsäädäntökysymykset
- ympäristöasiat
- sosiaali- ja terveysasiat
- koulutus ja tutkimus
- talous- ja finanssipolitiikka.

Yhteistyöministerit 7. joulukuuta 2005

Connie Hedegaard, Tanska, Jógvan à Lakjuni, Färsaaret, Josef Motzfeldt, Grönlanti, Jan-Erik Enestam, Suomi, Lasse Wklöf, Ahvenanmaa, Sigríður Anna Þórðardóttir, Islanti, Berit Andnor, Ruotsi, Heidi Grande Røys, Norja.

Pohjoismaiden neuvosto

Pohjoismaiden neuvosto on Pohjoismaiden parlamenttien ja hallitusten poliittinen yhteistyöfoorumi. Poh-

joismaiden neuvoston parlamentaarikot kokoontuvat kerran vuodessa istuntoon keskustelemaan Pohjoismaiden hallitusten edustajien kanssa. Istuntojen välillä työtä tehdään viidessä pysyvässä valiokunnassa ja puheenjohtajistossa.

Pohjoismaiden neuvosto tekee ministereille aloitteita ja antaa neuvoja pohjoismaisen yhteistyön suunnasta. Lisäksi se valvoo, että Pohjoismaiden hallitukset toimivat tehtyjen päätösten mukaisesti. Pohjoismaiden neuvosto keskittyy vuosittain yhteen tai useampaan politiikan alaan, joita voivat olla vaikkapa ympäristö, turvallisuuspolitiikka, kulttuuri, kestävä kehitys, lapset ja nuoret tai kuluttajakysymykset.

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto

7. joulukuuta 2005

Rannveig Guðmundsdóttir, presidentti, sosiaalidemokraattinen ryhmä, Islanti

Jónína Bjartmarz, varapresidentti, keskiryhmä, Islanti

Arja Alho, sosiaalidemokraattinen ryhmä, Suomi

Berit Brørby, sosiaalidemokraattinen ryhmä, Norja

Dagfinn Høybråten (1.10.–31.12.), keskiryhmä, Norja

Anita Johansson, sosiaalidemokraattinen ryhmä, Ruotsi

Kristian Pihl Lorentzen, keskiryhmä, Tanska

Inge Lønning, konservatiivinen ryhmä, Norja

Outi Ojala, vasemmistososialistinen vihreä ryhmä, Suomi

Kent Olsson, konservatiivinen ryhmä, Ruotsi

Gabriel Romanus, keskiryhmä, Ruotsi

Simo Rundgren, keskiryhmä, Suomi

Martin Saarikangas, konservatiivinen ryhmä, Suomi

Jan Sahl (1.1.–30.9.), keskiryhmä, Norja

Ole Stavad, sosiaalidemokraattinen ryhmä, Tanska

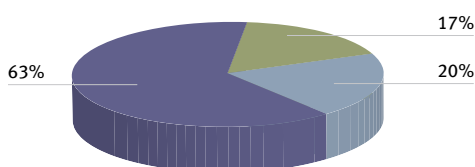
Pohjoismaiden neuvoston vuonna 2005

käsittämät ehdotukset

- Kestävän kehityksen tarkistettu strategia vuosiksi 2005–2008
- Kestävän kehityksen edistäminen kansainvälisillä foorumeilla
- Pohjoismaisen ympäristöyhteistyön toimintaohjelma 2005–2008
- Ympäristöasioiden edistäminen kansainvälisillä foorumeilla

- Tasa-arvo pohjoismaisessa yhteistyössä
- Pohjoismaiden väliset tiedotussopimukset rajaeste-työssä
- Pohjoismaisen maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikeyhteistyön toimintaohjelma vuosiksi 2005–2008
- Maa- ja metsätalous-, kalastus- ja elintarvikealan uusi pohjoismainen geenivarastrategia vuosiksi 2005–2008
- EU:n kemikaalilainsäädäntö REACH
- EU:n ohjelmistopatenttidirektiiviä koskevat vaatimukset
- EU:n ohjelmistopatenttidirektiiviehdotuksen arviointi
- Pohjoismaiden sähkötilanne
- Korruptiota käsittelevä konferenssi
- Pohjoismaiden ministerineuvoston uusi rakenne
- Pohjoismaiden ministerineuvoston Venäjä-ohjelma
- Pohjoismaiden ministerineuvoston arktinen yhteistyöohjelma vuosiksi 2006–2008
- Vapaaehtoisjärjestöjen pohjoismais-balttilainen verkostotyö
- Arktinen tutkimus
- Barentsin alueen alkuperäiskansojen terveydentila ja elinkeinojen kehitys
- Pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön rakenneuudistus

Pohjoismaiden neuvoston kustannusten jakautuminen vuoden 2005 budjetissa

Neuvoston elinten toiminta Neuvoston sihteeristön toiminta Siirrot

Neuvoston elinten toimintaan kului 30,6 miljoonaa Tanskan kruunua, mikä sisältää puheenjohtajiston ja valiokuntien toiminnan sekä monialaiset tehtävät. Neuvoston sihteeristön toimintaan sisältyy hallinto ja tiedotustoiminta. Siirrot käytettiin puoluetukeen, Nuorten Pohjoismaiden neuvoston toimintaan sekä lehtimiesapurahoihin.

Pohjoismaiden ministerineuvosto
Pohjoismaiden neuvosto

St. Strandstræde 18
DK-1255 København K
www.norden.org

